

23. Setkání interních auditorů z finanční oblasti

20. listopad 2023

The EY logo consists of the letters 'EY' in a bold, white, sans-serif font. A yellow diagonal line is positioned above the 'Y', extending from the top right towards the center.

Building a better
working world

Kryptoregulace

Přehled regulatorních povinností,
use cases

Setkání interních auditorů z finanční oblasti

20. listopadu 2023

The EY logo consists of the letters 'EY' in a bold, white, sans-serif font. A yellow diagonal line is positioned above the 'Y'.

Building a better
working world

Agenda

1. Základní pojmy
2. Klasifikace kryptoaktiv v českém právním řádu
3. Nařízení o trzích s kryptoaktivy (MiCA)
4. Vývoj a směřování trhu s kryptem
5. Příklady použití DLT a veřejného blockchainu
6. Q&A

Prezentují

Kristýna Ročeň Dudková
Manager
Financial Services Consulting

Jakub Tesař
Senior Manager
Technology Consulting

Základní pojmy

Building a better
working world

Co si představíte, když se řekne „krypto“?

Základní pojmy

Technologie sdíleného registru - „DLT“

- ▶ Technologie pro evidenci dat, která umožňuje počítačům v rámci sítě na různých místech ověřovat transakce a vytvářet o nich záznamy synchronizovaným způsobem. Podporuje sdílenou evidenci šifrovaných dat.

Blockchain

- ▶ Druh technologie sdíleného registru, kde jsou záznamy o transakcích evidovány v blocích, které na sebe chronologicky navazují a jsou kryptograficky propojeny, čímž se vytváří „řetězec bloků“.

Virtuální/krypto měny

- ▶ Nejsou penězi v právním smyslu, protože nepředstavují pohledávku za jejich vydavatelem (není zde nárok na směnu za hotovost), tím se liší od bezhotovostních peněžních prostředků (na účtech u bank) a elektronických peněz (předplacené platební karty).

Kryptoaktiva

- ▶ Digitální zachycení hodnoty nebo práv, které může být převáděno a ukládáno elektronicky pomocí technologie sdíleného registru nebo pomocí podobné technologie.

Virtuální x krypto

- ▶ Jako „Krypto“ jsou aktiva nebo měny označovány v případě, že fungují na základě šifrování (kryptografie).

Základní pojmy

Tokenizace

- ▶ Vytvoření digitální reprezentace nejrůznějších hmotných i nehmotných statků, včetně reprezentace jiných cenných papírů.

Smart contract

- ▶ Neboli chytrá smlouva, je protokol či software uložený na blockchainu, který zajišťuje, ověřuje anebo vynucuje vyjednání či provedení kontraktu.

Nezaměnitelné tokeny - „NFTs“

- ▶ Kryptoaktiva, která jsou jedinečná a nejsou zastupitelná jinými kryptoaktivy a nelze je snadno upravovat či duplikovat. Reprezentují vlastnictví konkrétních jedinečných předmětů (např. umělecká díla ...).

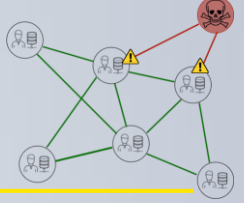
Digitální peníze centrálních bank - „CBDCs“

- ▶ Digitální peníze, které jsou přímou pohledávkou jejich držitele vůči centrální bance a jsou denominovány v zúčtovací jednotce daného státu, nová, digitální forma peněz emitovaných centrální bankou.

Digitální peněženka

- ▶ Mobilní či počítačová aplikace, která je využívána pro správu kryptoměn, zejména zadávání či přijímání transakcí a informací o zůstatku a již provedených transakcích. Umožňuje též ukládat i další dokumenty jako např. občanský nebo řidičský průkaz, účtenky atd.

Ilustrační model

Interakce: Uživatelé, organizace, programy

Lidé & SW

Aplikace: Peněženka/profil

SW

Uživatelé

Provozovatelé

2. vrstva: Coiny & Chytré smlouvy*

SW

1. vrstva: Bitcoin, Ethereum, Solana, Binance Chain, další

HW & SW

0. vrstva: Výzkumníci, analytici, vývojáři, provozovatelé uzlů, další

Lidé

Baseline: Internet (TCP/IP)

HW & SW

Kryptografie

Klasifikace kryptoaktiv v českém právním řádu

The EY logo consists of the letters 'EY' in a bold, white, sans-serif font. A yellow diagonal line is positioned above the 'Y'.

Building a better
working world

Setkáváte se v rámci auditorské činnosti s kryptoaktivy nebo kryptoměnami? Pokud ano, v jakém kontextu?

Kryptoaktiva jsou právně klasifikovaná jako věc nehmotné povahy

Nejedná se o cenné papíry

- ▶ § 514 OZ vyžaduje v definici cenného papíru hmotný substrát - musí se jednat o listinu.
- ▶ Nemůže se jednat ani o zaknihovaný cenný papír, protože dle § 91 ZPKT musí být zapsán do centrální evidence zaknihovaných cenných papírů či evidence na ni navazující, nikoliv na DLT.
- ▶ V ČR se aktuálně hledá legislativní řešení, aby regulace byla technologicky neutrální a kryptoaktiva mohla být považována za cenné papíry (pracovní diskuse byly zahájeny v březnu, dokončení se očekává do konce roku).

Některá kryptoaktiva jsou nově považována za investiční nástroj dle ZPKT

- ▶ V České republice jsou dle nedávné novely ZPKT investiční nástroje vydané s využitím technologie distribuovaného registru považovány za investiční nástroje podle § 3 ZPKT.
- ▶ Některá kryptoaktiva mohou být také finančními deriváty (opcemi, futures, swapy, forwardy a dalšími).
- ▶ K obchodování s těmito kryptoaktivy je tedy nutné příslušné oprávnění ČNB a podléhá jejímu dohledu.

V některých případech dopadá na tokeny zákon o platebním styku

- ▶ Při převádění peněžních prostředků v souvislosti s organizací obchodů s převodními tokeny (kryptoměny) mohou být naplněny znaky poskytování platebních služeb, a to především v situacích, kdy v rámci této činnosti dochází k převodům peněžních prostředků z účtu klienta na platební účty.

Aktuální regulace kryptoaktiv v ČR

- ▶ Neexistuje specifická komplexní regulace.
- ▶ Na kryptoaktiva se vztahují také pravidla pro předcházení legalizace výnosů z trestné činnosti a dohled Finančního analytického úřadu (FAÚ).

Některé další právní aspekty dopadající na kryptoaktiva

Nařízení o digitální provozní odolnosti finančního sektoru (DORA)

- ▶ DORA vytváří pro finanční sektor EU závazný a komplexní rámec pro řízení ICT rizik.
- ▶ Nařízení se vztahuje i na poskytovatele služeb souvisejících s kryptoaktivy, vydavatele kryptoaktiv, vydavatele tokenů vázaných na aktiva a vydavatele významných tokenů vázaných na aktiva.
- ▶ Povinné instituce budou muset nejpozději do 17. ledna 2025 zajistit dostatečnou odolnost vůči kybernetickým hrozbám nebo operačním rizikům a zavést opatření, kterými naplní požadavky na řízení rizik a zabezpečení.

Zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu (AML zákon)

- ▶ Povinnou osobou pro účely AML zákona je i osoba poskytující služby spojené s virtuálním aktivem, tedy osoba, která jako předmět své podnikatelské činnosti kupuje, prodává, uchovává, pro jiného spravuje, převádí nebo zprostředkovává nákup nebo prodej virtuálního aktiva, poskytuje finanční služby týkající se nabídky nebo prodeje virtuálního aktiva, případně poskytuje jiné obdobné služby spojené s virtuálním aktivem.
- ▶ Virtuálním aktivem se pro účely tohoto zákona rozumí elektronicky uchovatelná nebo převoditelná jednotka, která je v AML zákoně dále blíže vymezena.
- ▶ Povinná osoba musí provádět v zákonem stanovených případech identifikaci a kontrolu klienta.

Nařízení o trzích s kryptoaktivy (MiCA)

The EY logo consists of the letters 'EY' in a bold, white, sans-serif font. A yellow diagonal line is positioned above the 'Y', extending from the top right towards the center.

Building a better
working world

Nový harmonizovaný evropský právní rámec

Nařízení (EU) 2023/1114 - „Nařízení o trzích s kryptoaktivy“ (MiCA)

Účel

- ▶ Doposud existovala pouze národní úprava, a to jen v některých státech (fragmentace).
- ▶ Cílem je zajištění právní jistoty pro další rozvoj trhů s kryptoaktivy, podpora širšího používání distribuovaných registrů, zavedení vhodné úrovně ochrany investorů a spotřebitelů v celé EU a zajištění finanční stability.

Působnost

- ▶ Vydávání, veřejné nabízení a přijímání kryptoaktiv k obchodování
- ▶ Poskytování služeb souvisejících s kryptoaktivy

Obsah

- ▶ Zahrnuje pravidla a požadavky pro autorizaci, obezřetnost, ochranu spotřebitele a dohled.
- ▶ Vytváří nový sektor finančních služeb s relativně přísnými pravidly obdobnými těm v investičních službách, včetně ochrany trhu.

Vynětí z působnosti

- ▶ Služby související s kryptoaktivy v rámci skupiny
- ▶ Centrální banky, členské státy
- ▶ NFTs
- ▶ Kryptoaktiva, která jsou finančním nástrojem (ESMA má do 30. 12. 2024 vydat obecné pokyny k upřesnění, kdy je kryptoaktivum finančním nástrojem), vkladem, peněžními prostředky atd.

MiCA upravuje:

Požadavky na transparentnost a zveřejňování při vydávání kryptoaktiv a jejich přijetí k obchodování

Povolování a dohled nad poskytovateli služeb souvisejících s kryptoaktivy, vydavateli tokenů vázaných na aktiva a vydavateli elektronických peněžních tokenů

Provoz, organizaci a řízení vydavatelů tokenů vázaných na aktiva, vydavatelů elektronických peněžních tokenů a poskytovatelů služeb souvisejících s kryptoaktivy

Pravidla o ochraně spotřebitele při vydávání, obchodování, směně a úschově kryptoaktiv

Opatření k zabránění zneužívání trhu a zajištění integrity trhů s kryptoaktivy

Rozdělení tokenů dle MiCA

Nařízení rozděluje dva druhy tokenů a zbytkovou kategorii „kryptoaktivum“, která je regulována mírněji:

Token vázaným na aktiva (ART)

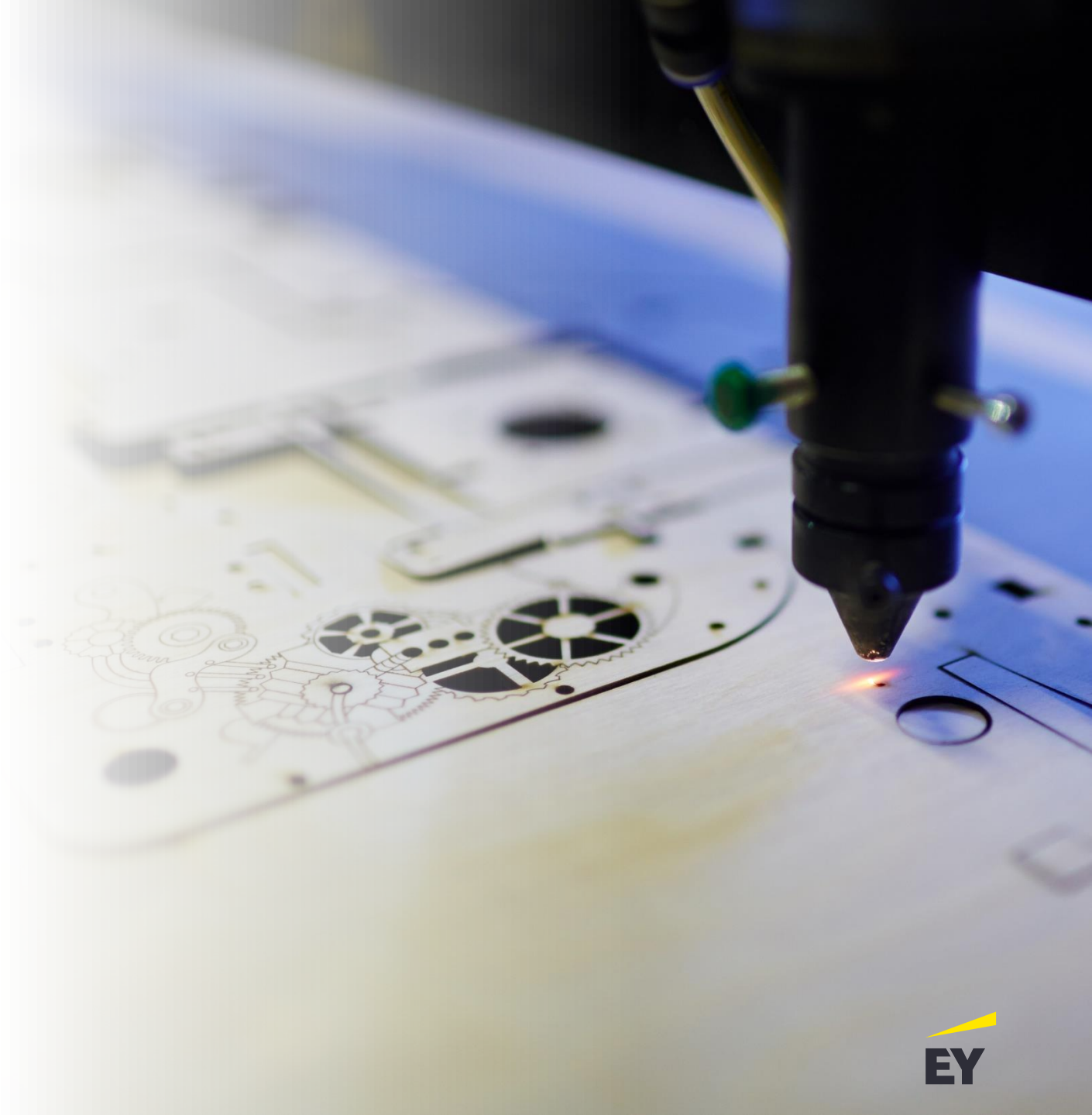
- ▶ Druh kryptoaktiva, které není elektronickým peněžním tokenem a jehož účelem je udržovat stabilní hodnotu tím, že odkazuje na jinou hodnotu nebo právo nebo jejich kombinaci, včetně jedné nebo více úředních měn.

Elektronický peněžní token (EMT)

- ▶ Druh kryptoaktiva, jehož cílem je udržovat stabilní hodnotu tím, že odkazuje na hodnotu jedné úřední měny.

Kryptoaktivum

- ▶ Digitální zachycení hodnoty nebo práv, které může být převáděno a ukládáno elektronicky pomocí technologie sdíleného registru nebo pomocí podobné technologie.

Služby související s kryptoaktivy dle MiCA

Aktivity vyžadující povolení:

- ▶ Úschova a správa kryptoaktiv jménem třetích stran
- ▶ Provoz obchodní platformy pro kryptoaktiva
- ▶ Směna kryptoaktiv za fiat měnu, která je zákonným platidlem
- ▶ Směna kryptoaktiv za jiná kryptoaktiva
- ▶ Provádění příkazů ke kryptoaktivům v zastoupení třetích stran
- ▶ Umisťování kryptoaktiv
- ▶ Přijímání a předávání pokynů ke kryptoaktivům jménem zákazníků
- ▶ Poskytování poradenství týkajícího se kryptoaktiv
- ▶ Poskytování správy portfolia kryptoaktiv
- ▶ Poskytování služeb převodu kryptoaktiv jménem zákazníků

Kdo může poskytovat služby související s kryptoaktivy?

- ▶ Nařízení umožňuje některým finančním institucím licencovaným dle jiných předpisů (např. bankám, obchodníkům s CP, burzám atp.) poskytovat tyto služby pouze na základě notifikace, ale jen v rozsahu, který odpovídá ostatním aktivitám tohoto subjektu.
- ▶ Např. investiční podnik může na základě notifikace poskytovat služby související s kryptoaktivy, pouze pokud jsou rovnocenné investičním službám a činností, ke kterým má zvláštní povolení.
- ▶ Ostatní právnické osoby, které chtějí služby poskytovat, musí získat povolení platné pro celé území EU, které v České republice bude vydávat ČNB.

Povinnosti pro vydavatele kryptoaktiv

- ▶ Vydavatelé kryptoaktiv budou mít nově povinnost při splnění určitých podmínek držet kapitál a rezervní aktiva v požadované výši nebo při veřejné nabídce zveřejnit bílou knihu (white paper), jež má obsahovat zejména informace o vydavateli, o obchodovaných kryptoaktivech, o právech a povinnostech souvisejících s obchodovanými kryptoaktivy či o hrozících rizicích.

MiCA v širším kontextu

Platnost a účinnost

- ▶ Nařízení nabylo platnosti 29. 6. 2023, účinnosti předpis nabude částečně v červnu 2024 a plně v prosinci 2024.
- ▶ Nařízení bude doplněno několika desítkami prováděcích předpisů.

Implementační předpisy v ČR

- ▶ V současné době je připravován zákon o digitálních financích a související změnový zákon.
- ▶ Připravovaný zákon o digitálních financích upravuje především přestupky a pravomoci ČNB jako orgánu dohledu.
- ▶ Změnový zákon novelizuje např. Živnostenský zákon, Zákon o bankách, Exekuční řád, Insolvenční zákon nebo Zákon o ochraně oznamovatelů.

Vyjádření orgánů dohledu

- ▶ **EBA, ESMA a EIOPA** vydaly v roce 2022 sdělení, ve kterém varují spotřebitele, že mnoho kryptoaktiv je vysoce rizikových a spekulativních a že kryptoaktiva nejsou pro většinu drobných spotřebitelů vhodná jako investice nebo platební prostředek.
- ▶ Verena Ross, předsedkyně **ESMA**, letos také uvedla, že ESMA má ambici stanovit vysoké regulační standardy v EU pro činnosti související s kryptoměny, ale že chce připomenout spotřebitelům, že i po zavedení regulace MiCA nebude existovat nic jako bezpečná kryptoměna.
- ▶ **Česká národní banka** nepovažovala doposud za potřebné kryptoaktiva regulovat jako finanční služby a nenavrhovala proto žádnou národní právní úpravu. Aktuálně je pro ni ale prioritou nastavit vhodná prováděcí pravidla tak, aby byla zajištěna dostatečná míra ochrany pro uživatele a zároveň se zbytečně nevytvářely překážky pro fungování služeb spojených s kryptoaktivy a vydávání kryptoaktiv.

Vývoj a směřování trhu s kryptem

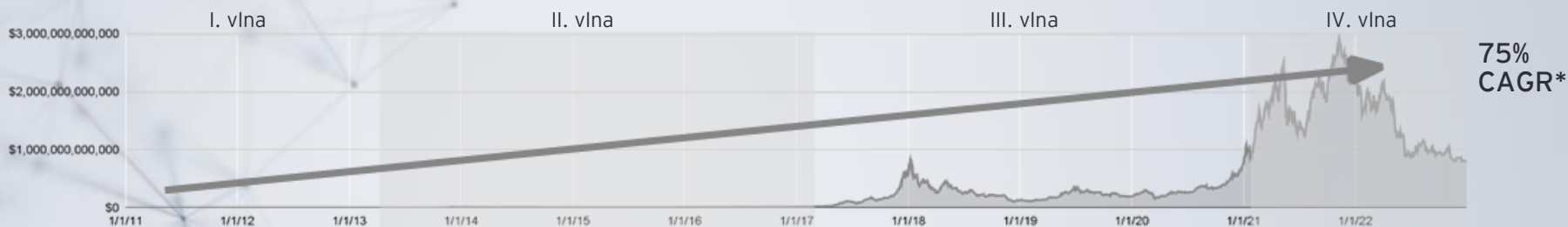
The EY logo consists of the letters 'EY' in a bold, white, sans-serif font. A yellow diagonal line is positioned above the 'Y', extending from the top right towards the center.

Building a better
working world

Trh prošel čtyřmi cykly adopce, z nichž každý byl větší než ten předchozí

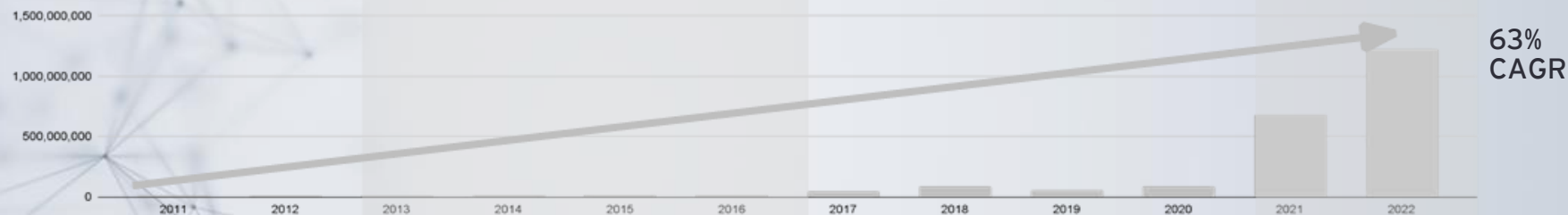
Cena

Globální tržní kapitalizace kryptoměn

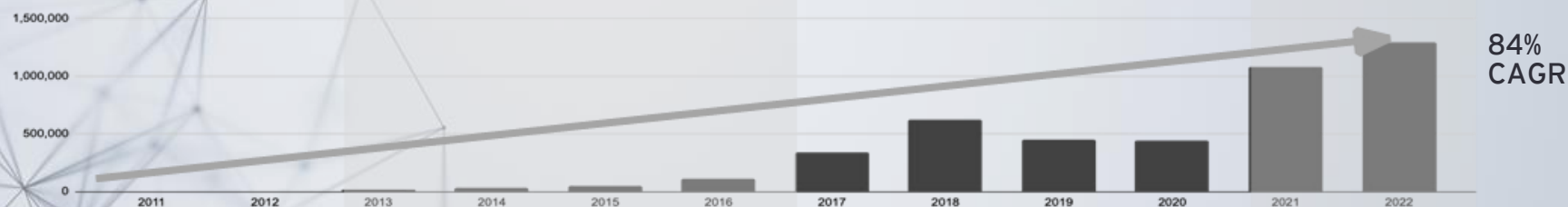
Zájem

Aktivita na sociálních sítích

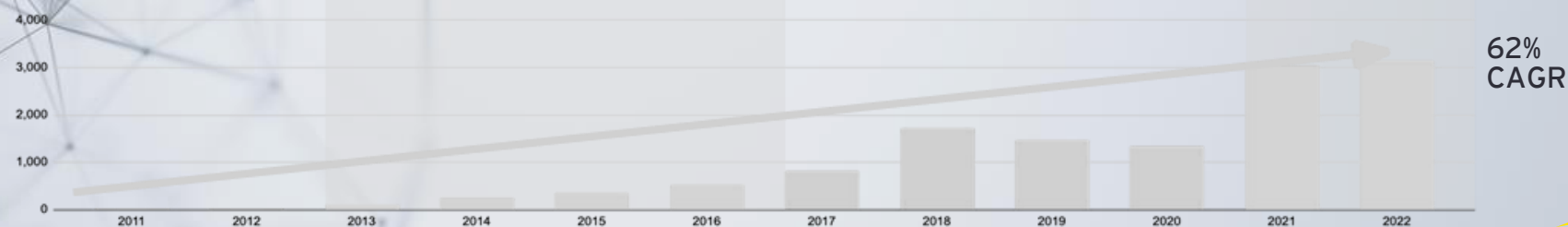
Nové projekty

Aktivita developerů

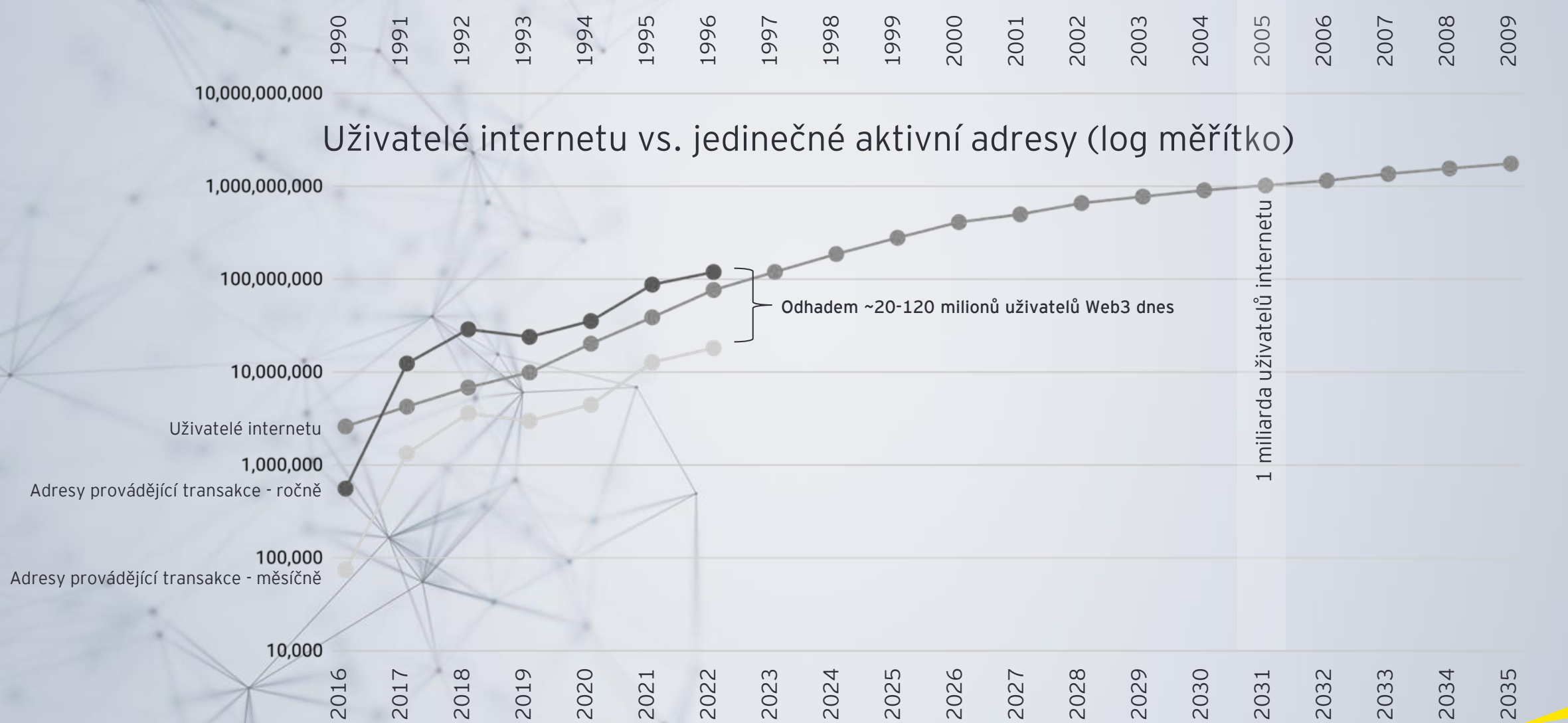

Startupy/Projekty

Financování

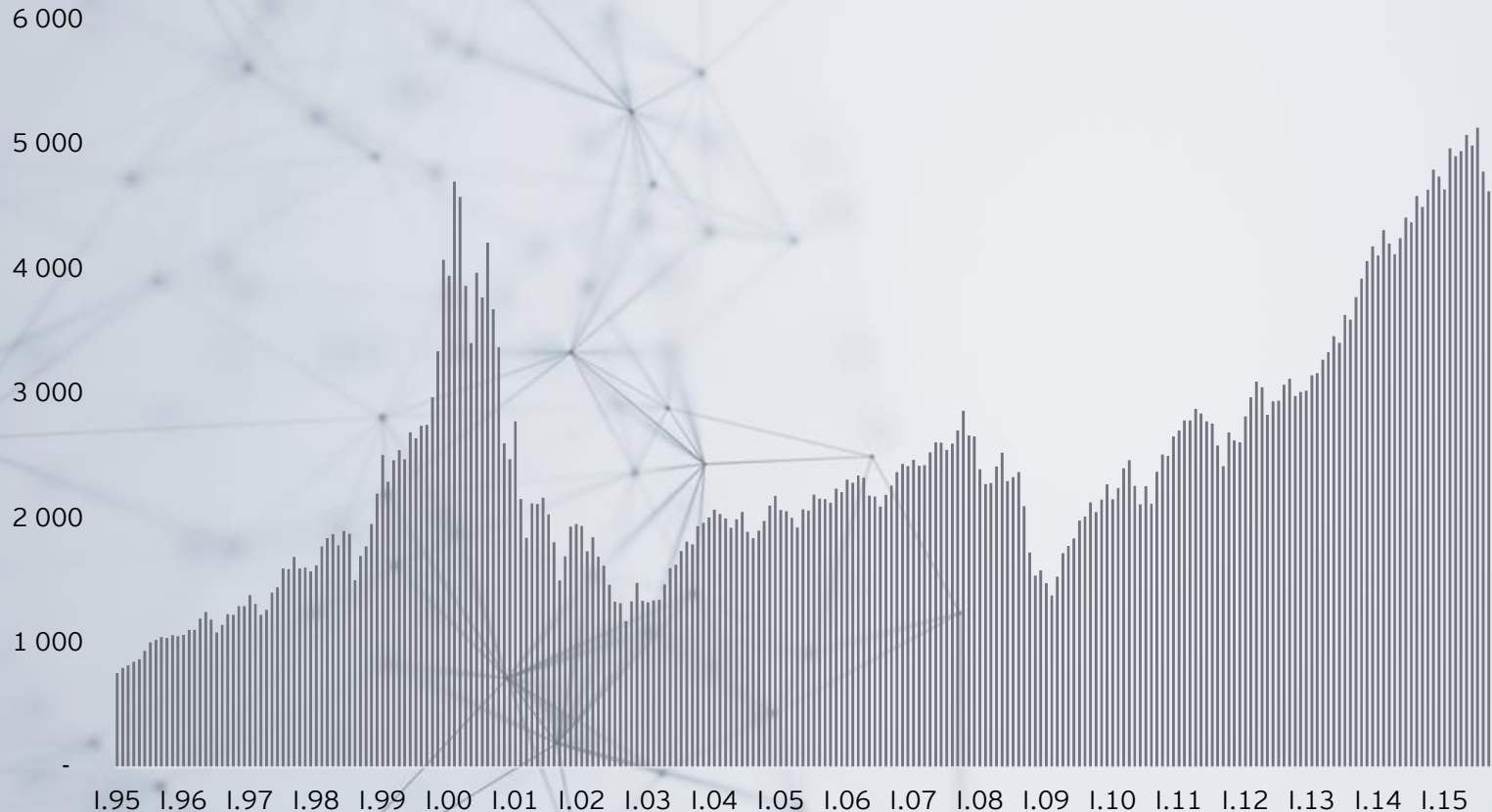

Jsme stále na začátku, ale...

Kolaps dot-com bubliny byl v násobně větším měřítku než současné ochlazení trhu s kryptem

NASDAQ Index

Kolaps dot-com bubliny

- ▶ 75% pokles z vrcholu na dno
- ▶ 1,75 bilionu USD v roce 2000, tedy přibližně 3 biliony USD v současných dolarech, vymazané hodnoty
- ▶ Zaměstnanost a tržní kapitalizace se plně nezotavily až přibližně do let 2014-2015

Současná kypto zima

- ▶ ~ 80% pokles hodnoty Ethera z vrcholu na dno, což vymazalo hodnotu 430 miliard USD
- ▶ ~ 75% pokles hodnoty alokované v decentralizovaných financích (DeFi) z 250 miliard dolarů na přibližně 50 miliard dolarů

Krypto a e-commerce měly stejný problém

Budoucnost si dokážeme představit rychleji, než ji dokážeme realizovat!

Vize

- ▶ Výzkum společnosti Forrester předpovídal, že maloobchodní tržby e-commerce v USA dosáhnou v roce 2005 přibližně 200 miliard USD

Realita

- ▶ Průměrná složená roční míra růstu (CAGR) v rozmezí 20 let byla 19 %

Tržby v maloobchodním e-commerce v USA, miliony USD

Příklady použití DLT a veřejného blockchainu

The EY logo consists of the letters 'EY' in a bold, white, sans-serif font. Above the 'Y' is a yellow chevron shape pointing to the right. The logo is positioned in the bottom right corner of the image, set against the blue-tinted facade of a modern building.

Building a better
working world

Plánují se vámi auditované instituce aktivněji zaměřit na kryptoaktiva nebo kryptoměny?

V mnoha případech není nutné vyčkávat na vyjasnění regulačního rámce

Řízení zásob

Transparentnost ve veřejném sektoru

Stali jsme se tak zaměřeni na finanční služby a regulaci, že většina veřejného diskurzu kolem technologie blockchainu se zaměřila na regulaci finančních služeb.

Administrace smluv

Sledování emisí

Ve skutečnosti mnoho případů použití v byznysu nezahrnuje finance nebo finanční regulaci.

Sledování produktů

Přeshraniční obchod

Finance mohou vstoupit do celkového řešení, nicméně hodnotová nabídka je i bez zprostředkování plateb zachována.

Tokenizace, chytré smlouvy a dohledatelnost

1 Převody aktiv a platby reprezentované tokeny

- ▶ Obsahuje informace jako co kupujete, kolik platíte, stejně jako kdy nakupujete nebo kam zboží odchází

2 Podmínky v chytrých smlouvách

- ▶ Obsahují smluvní logiku a hlavní obchodní podmínky, např. informace o cenách a rabatech na základě očekávaných objemů

Prodávající entita

Chytrá smlouva

Kupující entita

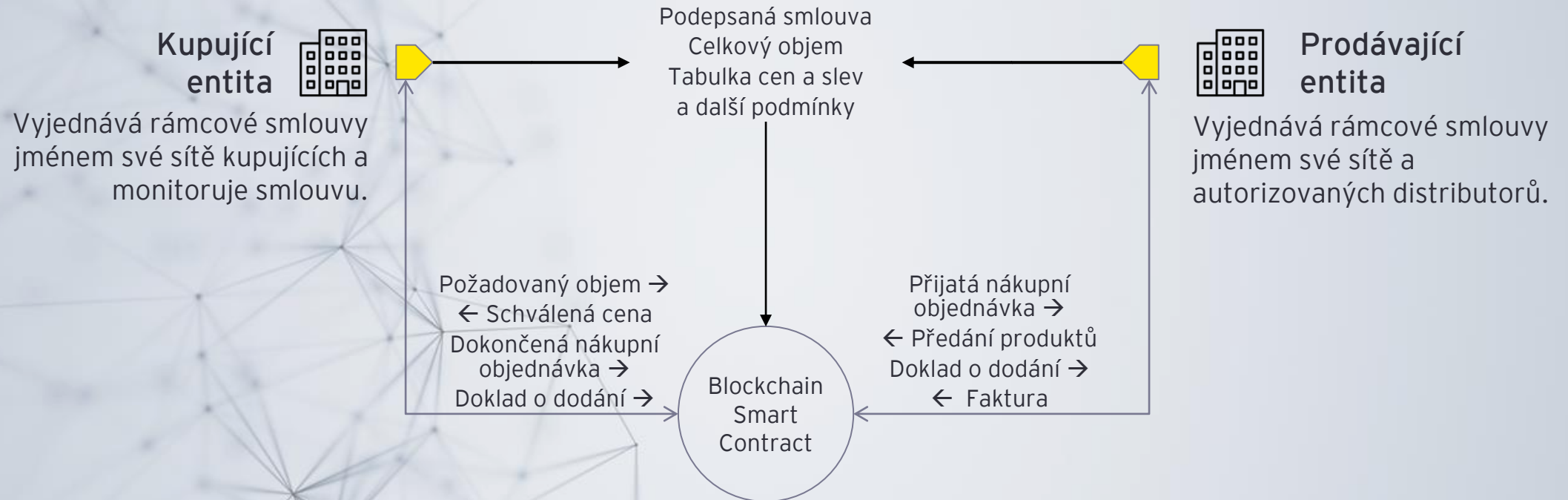
Tokenizace: reprezentace digitálních a “real-world” aktiv

Vybraný referenční projekt: **PERONI**

Chytré smlouvy: digitalizace a automatizace byznysově a smluvní logiky

Vybraný referenční projekt: XBOX

Společnosti mohou automatizovat důvěrné vykonání klíčových smluvních podmínek na veřejném blockchainu.

Příklady tokenizace a použití chytrých smluv v rámci finančního sektoru

Programovatelné peníze

Automatizace smluv (realitní trh, spoluvlastnictví,...)

Tokenizace cenných papírů, dluhopisů, aktiv, zákonných platidel (např. \$, €, Kč), ...

Notarizace

Loyalty

Mezinárodní transakce (alternativa k SWIFT či SEPA)

Decentralizované Finance (DeFi)

Q&A

Building a better
working world

Pokud by se vaše organizace rozhodla pracovat s kryptoaktivy nebo kryptoměny, jaká první otázka by Vás napadla?

ESG

Dohledová očekávání ECB a EBA

ESG v oblasti investic

ESG výhled v CRR III

Příklady zařazení do auditů

Setkání interních auditorů z finanční oblasti

20. listopadu 2023

The EY logo consists of the letters 'EY' in a bold, white, sans-serif font. A yellow diagonal line is positioned above the 'Y'.

Building a better
working world

Agenda

---

1. Dohledová očekávání ECB a EBA
2. ESG v oblasti investic
3. ESG výhled v CRR III
4. Příklady zařazení do auditů
5. Q&A

Prezentují

Radek Laštovička
Senior Manager
Financial Services Consulting

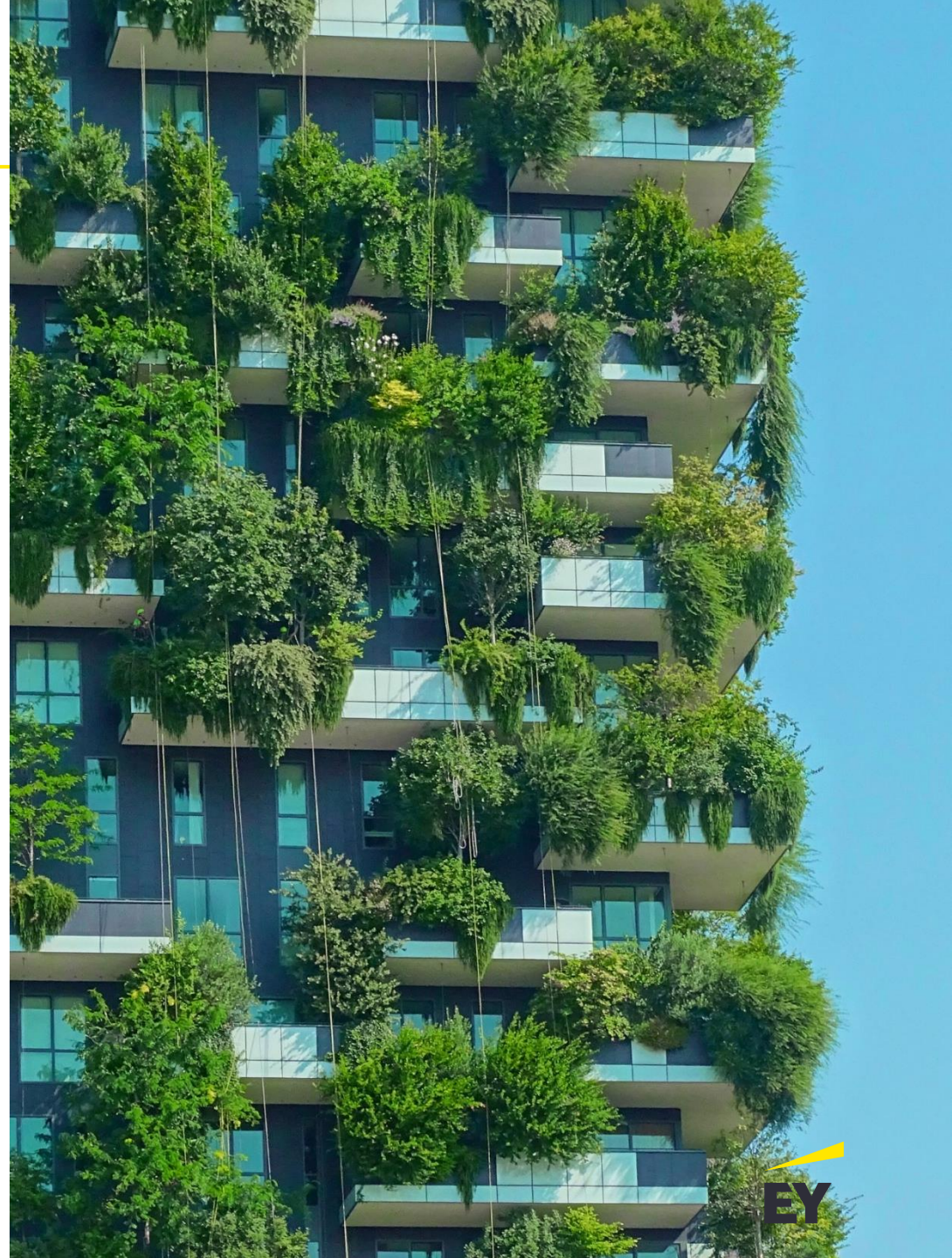
Matej Michlík
Senior Manager
Financial Services Consulting

Petr Janeček
Senior Manager
Financial Services Consulting

Martin Zikmund
Senior Consultant
Financial Services Consulting

Dohledová očekávání
ECB a EBA

EY

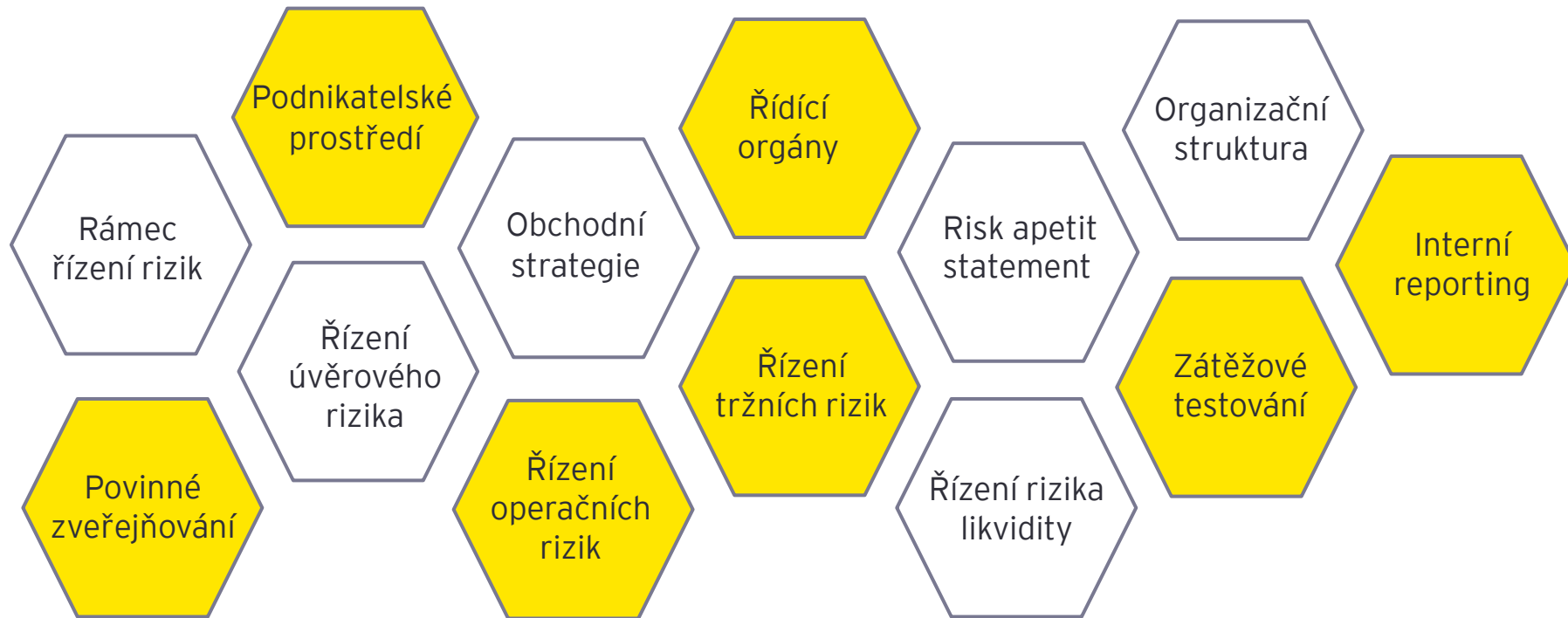
Building a better
working world

Přehled očekávání dohledu ECB v souvislosti s ESG

Dne 27. listopadu 2020 byla zveřejněna dohledová očekávání ECB ke klimatickým a environmentálním rizikům

ECB zahájila řadu cvičení v oblasti dohledu, včetně komplexního tematického přezkumu schopností institucí řídit své rizikové strategie C&E a rizikový profil tak, aby podpořila soulad s očekáváním zveřejněnými v listopadu 2020.

V listopadu 2021 a 2022 vydala ECB zprávy, ve kterých hodnotí, jak banky upravují své praktiky vzhledem k dohledovým očekáváním ECB ke klimatickým a environmentálním rizikům. Výsledky nebyly uspokojivé.

Přehled očekávání dohledu ECB v souvislosti s ESG a dalšími kroky

ECB vyžaduje do konce roku 2024 dosažení úplného souladu s očekáváními dohledu

ECB uzavřela svůj tematický přezkum klimatických a environmentálních rizik za rok 2022 posouzením 186 bank, jehož cílem bylo podpořit soulad bankovního sektoru s očekáváním ECB.

Dne 2. listopadu 2022 byly ECB zveřejněné výsledky tematické revize, které ukazují, že banky jsou stále daleko od adekvátního řízení C&E rizik. ECB také zveřejnila přehled osvědčených postupů (Good practice) pozorovaných v některých bankách za účelem zlepšování postupů v celém odvětví, což dokazuje, že pokrok je možný.

ECB nyní stanovuje bankám rozložené lhůty, aby postupně splnily všechna očekávání dohledu.

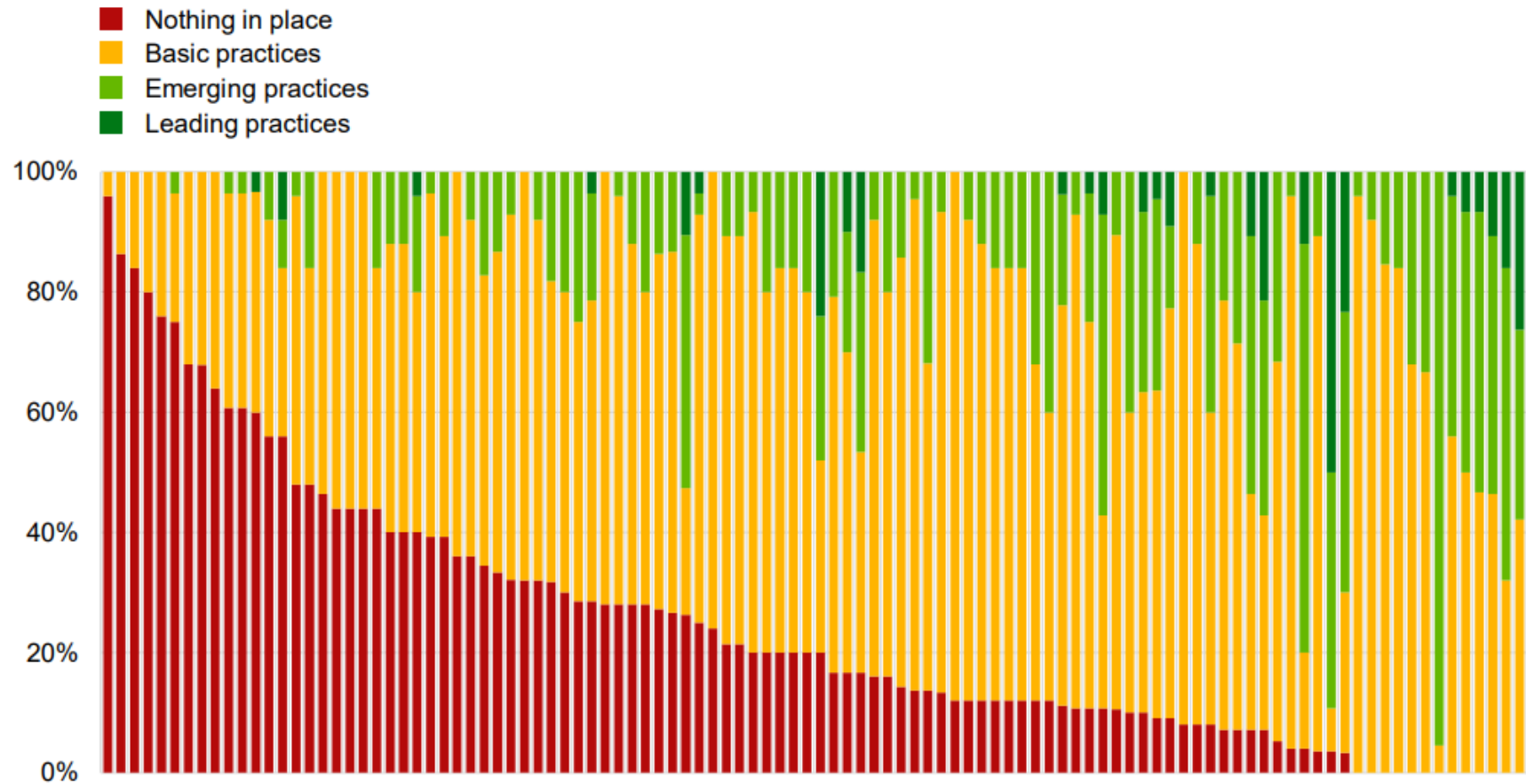
ECB očekává, že instituce budou nejpozději **do konce roku 2024** plně v souladu se všemi očekáváními dohledu. Kromě toho očekává:

- **nejpozději do konce března 2023** zavést důkladné a komplexní posouzení významnosti, včetně důkladného skenování podnikatelského prostředí v souvislosti s ESG;
- **nejpozději do konce roku 2023** řídit rizika C&E celoinstitucionálním přístupem zahrnujícím obchodní strategii, řízení a ochotu riskovat, jakož i řízení rizik, včetně řízení úvěrového, provozního, tržního a likvidního rizika;
- **nejpozději do konce roku 2024** být plně v souladu se všemi očekáváními orgánů dohledu, včetně řádné integrace rizik C&E do zátěžového testování a ICAAP.

Úroveň vyspělosti postupů napříč oblastmi očekávání dohledu

Procentuální vyjádření zavedených postupů očekávání dohledu podle jednotlivých institucí

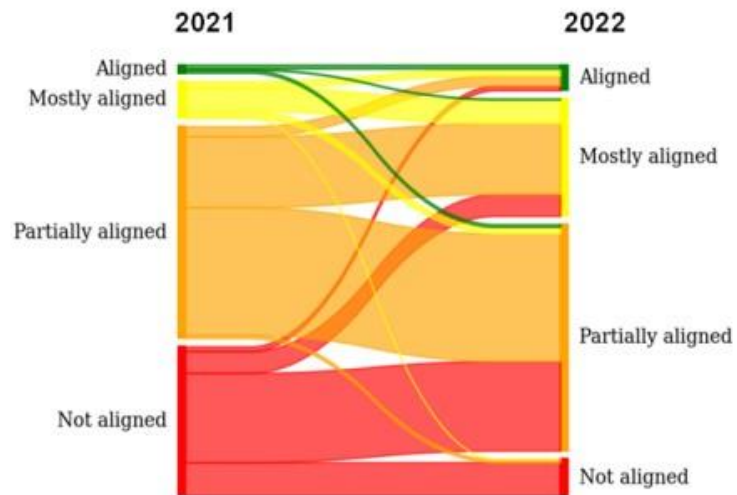
Zdroj: ECB Results of the 2022 thematic review on climate-related and environmental risks

Pokrok dosažený v letech 2021 až 2022

Instituce měly možnost účastnit se samohodnocení v oblasti očekávání dohledu ECB C&E rizik

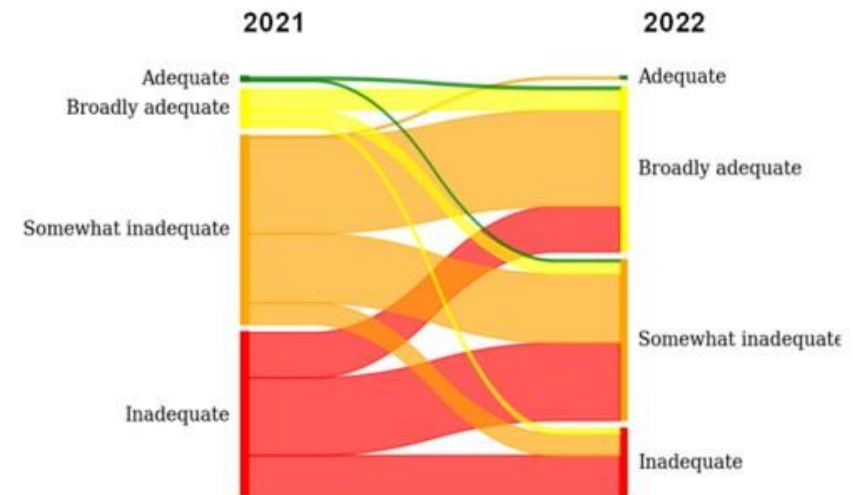
Institutions' self-assessment

Significant institutions

Supervisory assessment

Significant institutions

Zdroj: ECB Results of the 2022 thematic review on climate-related and environmental risks

Očekávání dohledu týkající se obchodních modelů a strategií

1. Podnikatelské prostředí

Od institucí se očekává, že porozumí dopadu C&E rizik na podnikatelské prostředí, ve kterém působí, v krátkodobém, střednědobém a dlouhodobém horizontu, aby byly schopny přijímat informovaná strategická a obchodní rozhodnutí.

- ▶ Většina institucí sleduje dopad změny klimatu na své podnikatelské prostředí, ale stále si není vědoma oblastí rizik, které mohou ohrozit odolnost jejich obchodního modelu.

Good practice

- ▶ Kvalitativní přístupy doplněné kvantitativními informacemi založenými na odhadech
- ▶ Scénáře k posouzení dopadu na pravděpodobnost selhání nebo na ztrátu ze selhání pro různé expozice (velké instituce)

2. Obchodní strategie

Od institucí se očekává, že při určování a implementaci své obchodní strategie budou integrovat C&E rizika, která mají dopad na jejich podnikatelské prostředí v krátkodobém, střednědobém nebo dlouhodobém horizontu.

- ▶ Většina institucí začala zjišťovat dopad rizik souvisejících s klimatem na svou obchodní strategii a stanovila počáteční soubor KPIs pro svou strategickou reakci.
- ▶ Počáteční přístup v rané fázi vývoje

Good practice

- ▶ Posouzení senzitivity významných expozic na tranziční rizika
- ▶ Vyloučení nového financování zvláště škodlivých a rizikových expozic (těžba uhlí, výroba energie z tepelného uhlí, ...)

Očekávání dohledu týkající se řízení rizik a risk apetitu

3. Řídící orgány

Od řídicího orgánu se očekává, že při vývoji celkové obchodní strategie, obchodních cílů a rámce řízení rizik instituce zvaží C&E rizika a bude vykonávat účinný dohled nad C&E riziky.

- ▶ Téměř všechny instituce přidělily role a odpovědnosti za rizika související s klimatem členům svého řídicího orgánu.
- ▶ Instituce tak učinily další pokrok v této oblasti, kterou ECB již v loňském hodnocení označila za pokročilejší než ostatní.

Good practice

- ▶ Zřízení specializovaných výborů pro C&E rizika

4. Risk appetite statement

Od institucí se očekává, že do svého rámce ochoty podstupovat rizika výslovně zahrnou rizika související s klimatem a životním prostředím.

- ▶ Instituce obecně posílily svůj rámec ochoty riskovat tím, že zahrnuly KRI (key risk indicators) související s klimatem, i když ne vždy podrobným způsobem a často bez upřesnění důsledků porušení ukazatelů.
- ▶ Přibližně dvě třetiny institucí zahrnuly rizika související s klimatem do svého inventáře rizik a vytvořily počáteční soubor KRI ve svém prohlášení o rizikovém apetitu.

Good practice

- ▶ Vyvíjení granulárních a do budoucna zaměřených KRI (příklad: KRI na základě sladění svých portfolií se zvolenou trajektorií přechodu)

Očekávání dohledu týkající se organizace a reportingu

5. Organizační struktura

Od institucí se očekává, že přidělí odpovědnost za řízení C&E rizik v rámci organizační struktury v souladu s modelem tří linií obrany.

- ▶ Přibližně devět z deseti institucí definuje ve své první a druhé linii obrany úkoly alespoň pro řízení rizik souvisejících s klimatem.

Good practice

- ▶ Příklad: CEO odpovědný za začlenění environmentální politiky
- ▶ Vytváření specializovaných výborů (kvalifikovaní a znalí členové, čtvrtletní schůze)

6. Interní reporting

Pro účely interního vykazování se očekává, že instituce budou vykazovat agregované údaje o rizicích, které odrážejí jejich vystavení C&E rizikům s cílem umožnit řídicímu orgánu a příslušným podvýborům činit informovaná rozhodnutí.

- ▶ Vyšší počet institucí uvědomujících si důležitost shromažďování údajů v oblasti klimatu
- ▶ Systematické shromažďování dat potřebných pro řízení rizik souvisejících s klimatem u malé skupiny předních institucí

Good practice

- ▶ Zřízení nových struktur (obvykle centralizovaných) v souladu s datovou strategií rizik C&E

Očekávání dohledu týkající se kvantitativního řízení rizik

7. Rámec řízení rizik

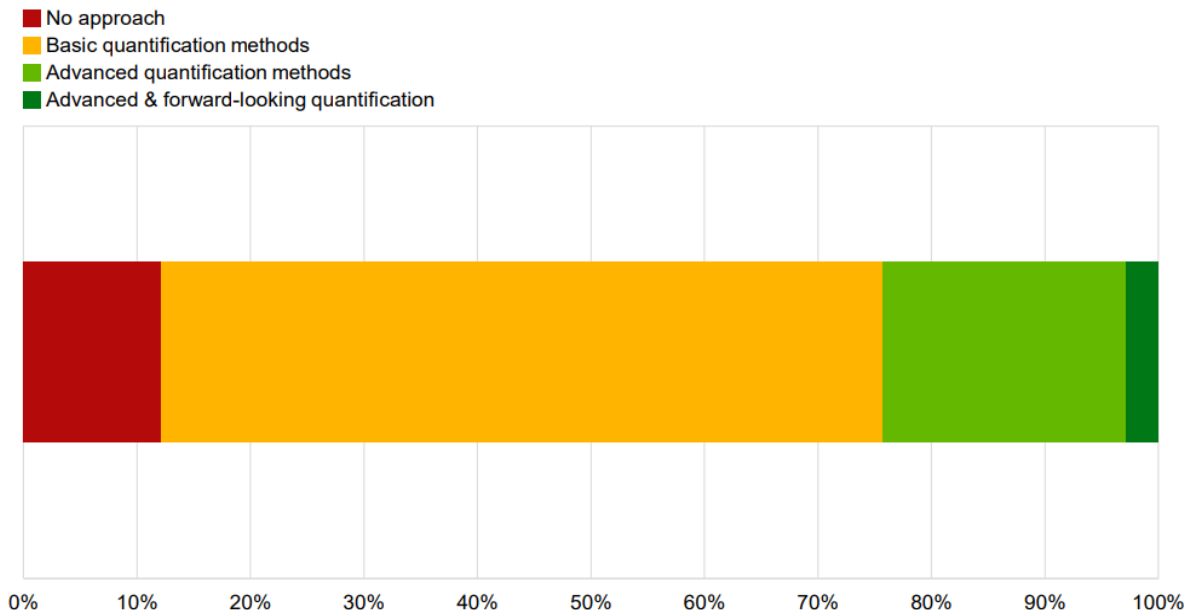
Od institucí se očekává, že začlení C&E rizika jako hnací síly stávajících kategorií rizik do svého stávajícího rámce řízení rizik s cílem je řídit, monitorovat a zmírňovat v dostatečně dlouhodobém horizontu a přezkoumat pravidelně svá opatření. Od institucí se očekává, že C&E rizika identifikují a kvantifikují v rámci svého celkového procesu zajišťování kapitálové přiměřenosti.

- ▶ Čtyři z pěti institucí uvedly, že jsou významně vystaveny rizikům souvisejícím s klimatem, což je nárůst oproti polovině institucí v roce 2021

Good practice

- ▶ Začlenění kvantifikace rizik C&E do due diligence a úvěrových politik

Kvantifikační metody pro řízení rizik souvisejících s klimatem:

Zdroj: ECB Results of the 2022 thematic review on climate-related and environmental risks

Očekávání dohledu týkající se kvantitativního řízení rizik

8. Řízení úvěrového rizika

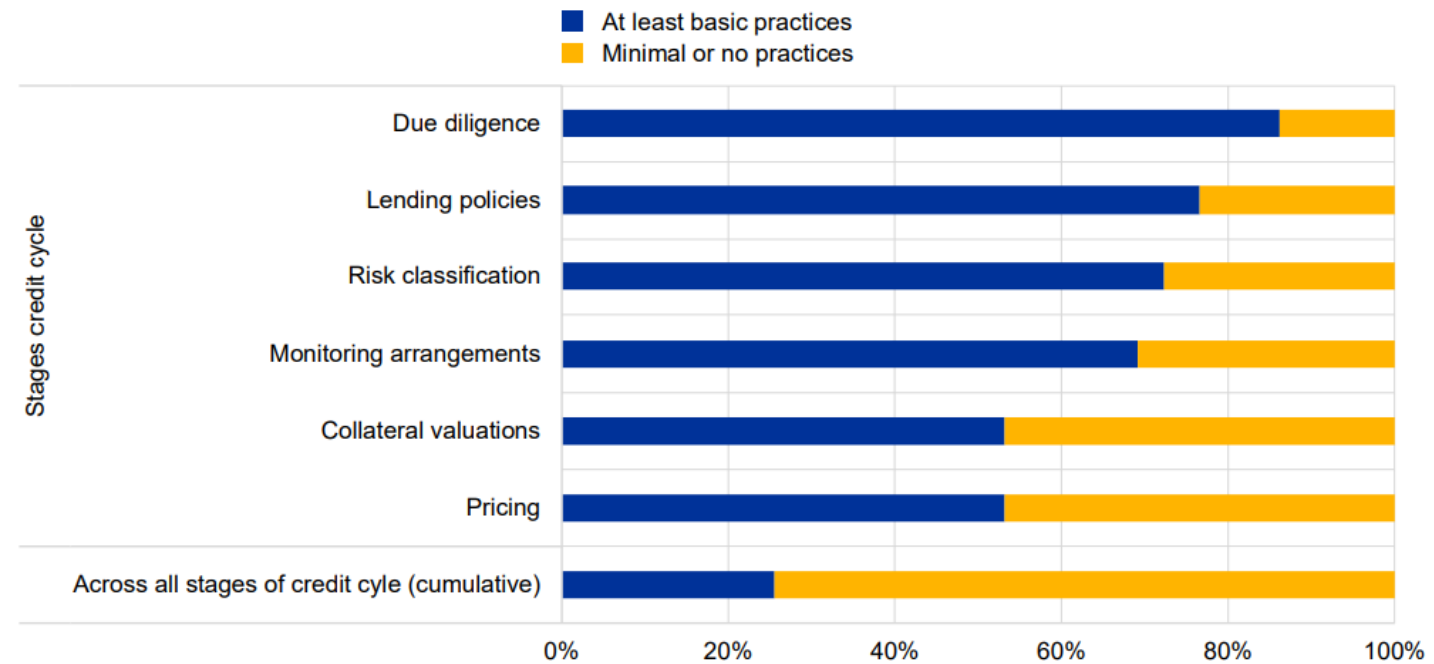
Od institucí se očekává, že při řízení úvěrového rizika zvaží C&E rizika ve všech příslušných fázích procesu poskytování úvěrů a budou monitorovat rizika ve svých portfoliích.

- ▶ Pouze čtvrtina institucí zavedla alespoň základní postupy pro řízení rizik souvisejících s klimatem ve všech fázích cyklu řízení úvěrového rizika.

Good practice

- ▶ Integrace C&E rizik do pricingu úvěrů

Postupy v oblasti rizik souvisejících s klimatem v celém cyklu řízení úvěrového rizika:

Zdroj: ECB Results of the 2022 thematic review on climate-related and environmental risks

Očekávání dohledu týkající se kvantitativního řízení rizik

9. Řízení operačních rizik

Očekává se, že instituce zváží, jaký by události související s klimatem mohly mít nepříznivý dopad na kontinuitu podnikání a do jaké míry by povaha jejich činností mohla zvýšit rizika poškození reputace a/nebo přinést rizika odpovědnosti.

- ▶ Instituce začínají při řízení operačního rizika zohledňovat faktory fyzického i tranzičního rizika.
- ▶ Téměř všechny instituce zvažovaly možnost povodní nebo přírodních katastrof při řízení rizik.

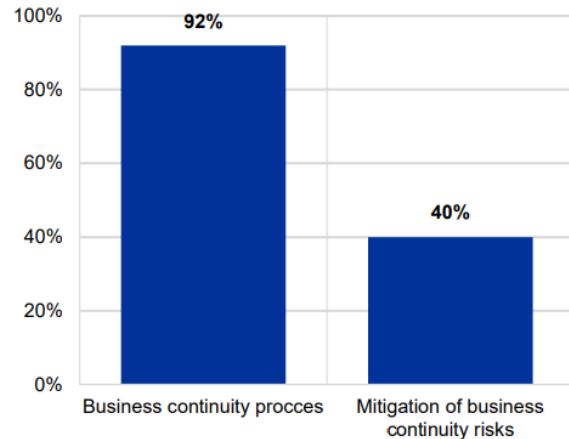
Good practice

- ▶ Posouzení a vyhodnocování fyzických rizik v rámci operačního portfolia banky (kancelářské budovy, datová centra...)

Postupy při jednotlivých rizicích souvisejících s klimatem v rámci řízení operačního rizika:

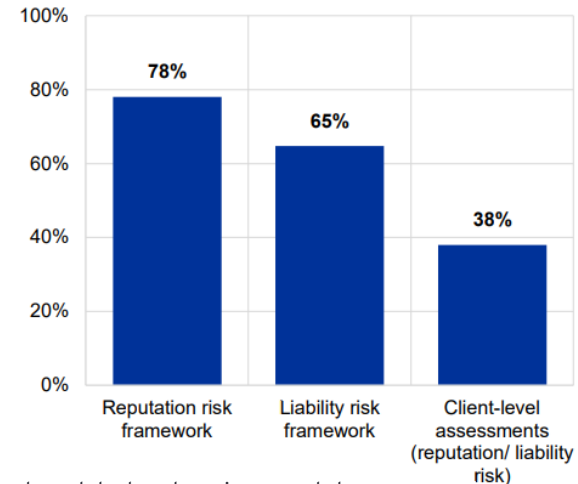
Operational risk practices in place to manage physical risk drivers

(percentages of institutions)

Operational risk practices in place to manage transition risk drivers

(percentages of institutions)

Zdroj: ECB Results of the 2022 thematic review on climate-related and environmental risks

Očekávání dohledu týkající se kvantitativního řízení rizik

10. Řízení tržních rizik

Od institucí se očekává, že budou průběžně monitorovat vliv C&E faktorů na jejich současné a budoucí pozice v tržním riziku a že vyvíjejí zátěžové testy, které zahrnují C&E rizika.

- ▶ První kroky k integraci rizik souvisejících s klimatem do investičního procesu a monitorování portfolia
- ▶ V oblasti tržního rizika pomalejší postup ve srovnání s praktikami úvěrového rizika nebo operačního rizika

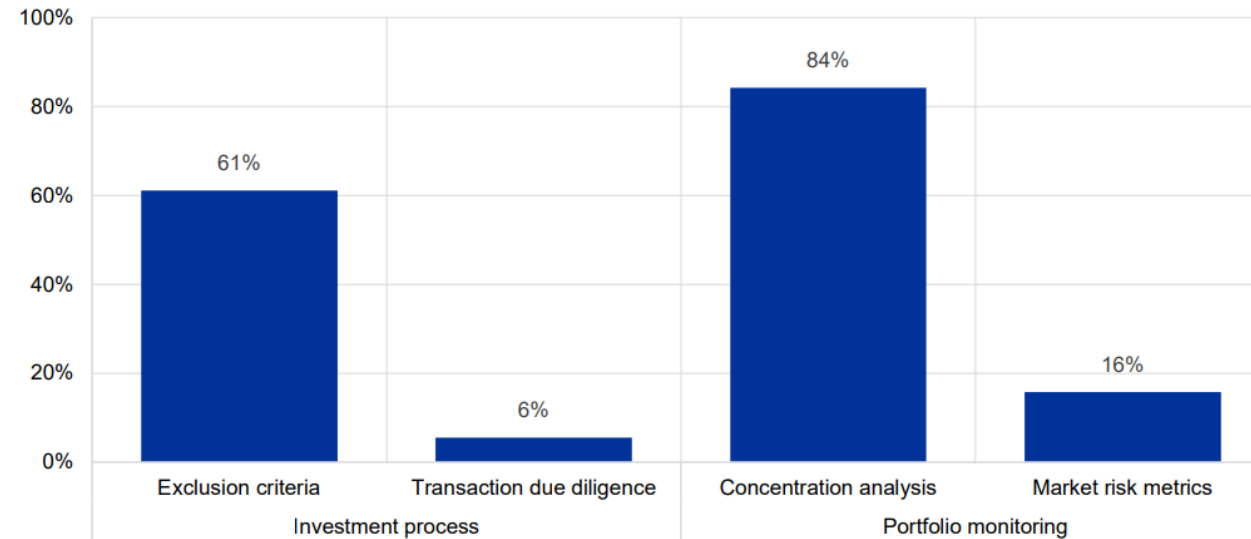
Good practice

- ▶ Zavedení klasifikačního systému pro pozice na obchodní knize vůči rizikům C&E (tranziční riziko)

Postupy při jednotlivých rizicích souvisejících s klimatem v rámci řízení tržního rizika:

Percentages of institutions that integrated climate risks into selected market risk practices

(percentages)

Zdroj: ECB Results of the 2022 thematic review on climate-related and environmental risks

Očekávání dohledu týkající se kvantitativního řízení rizik

11. Zátěžové testování

Od institucí s významnými C&E riziky se očekává, že vyhodnotí vhodnost svého zátěžového testování s cílem začlenit je do svých základních a nepříznivých scénářů.

- ▶ V roce 2022 proběhl zátěžový test ke klimatickému riziku, jehož výsledky nebyly příliš uspokojivé
- ▶ Ke konci roku 2022 vydala ECB Good practice zprávu

12. Řízení rizika likvidity

Od institucí se očekává, že posoudí, zda podstatná C&E rizika mohou způsobit čisté odlivy hotovosti nebo vyčerpání likviditních rezerv, a pokud ano, začlení tyto faktory do svého řízení rizika likvidity a kalibrace likviditní rezervy.

- ▶ Částečně vyloučeno ze zkoumání působnosti tematického přezkumu ECB pro rok 2021 a 2022

Očekávání dohledu týkající se povinného zveřejňování

13. Povinné zveřejňování

Od institucí se očekává, že pro účely svých regulatorních zveřejňování zveřejní smysluplné informace a klíčové metriky o C&E rizicích, která považují za podstatná, s náležitým ohledem na Směrnice Evropské komise pro nefinanční výkaznictví: Dodatek o klimatu výkaznictví

- ▶ Vyloučeno ze zkoumání působnosti tematického přezkumu ECB pro rok 2021 a 2022

Doporučení EBA ohledně Pilíře 1

Pilíř 1 by měl zohledňovat enviromentální a sociální rizika

- ▶ Pravděpodobně hlavní změna v budoucnu CRR IV oproti CRR III
- ▶ Některé aspekty však EBA doporučuje zohlednit již v CRR III v horizontu nejbližších 3 let

Nejvýznamnější body:

- ▶ Z hlediska kapitálové přiměřenosti zohledňuje EBA pouze „E“ a „S“
- ▶ Neplánuje společný nový kapitálový požadavek, ale kapitálové požadavky jednotlivých rizik se upraví o „E“ a „S“ faktory
- ▶ Novinkou v 1. Pilíři může být riziko koncentrace související s „ES“ (dnes je riziko koncentrace pouze v 2. Pilíři a ne specificky na „ES“ faktory - ES koncentrační riziko se definuje a spolu s metrikou začlení do 1. Pilíře)
- ▶ Zátěžové testy úvěrového a tržního rizika interních modelů by měly obsahovat i „ES“ faktory
- ▶ Externí ratingy by měly obsahovat i „ES“ faktory
- ▶ Neplánují se změny v LCR a NSFR
- ▶ Neplánují se ani zelené podpůrné či hnědé penalizující faktory
- ▶ Může se však změnit výpočet systémové bezpečnostní rezervy tak, aby zohledňovala „ES“ faktory

Doporučení EBA ohledně Pilíře 1

Nejvýznamnější body (pokračování):

Úvěrové riziko

- ▶ Doporučení vyhodnocovat „ES“ aspekty při poskytování úvěrů
- ▶ Infrastrukturní faktor podpory bude možná použitelný pouze pro projekty vyhovující taxonomii
- ▶ Nemovitostní kolaterál bude muset brát v potaz „ES“ faktory
- ▶ EBA vyhodnotí změnu rizikových vah ve standardizovaném přístupu (obecně, avšak i specificky pro hypoteční expozice - nižší riziková váha pro zelené hypotéky)
- ▶ Začlenění „ES“ faktorů do IRB modelů
- ▶ EBA vyhodnotí začlenění do PD a LGD
- ▶ V případě, že „ES“ faktory budou mít dopad na ztráty, banky budou muset rekalibrovat IRB modely
- ▶ Regulatorní vzorce se zatím měnit nemají, ale ve střednědobém období to EBA ještě vyhodnotí

Doporučení EBA ohledně Pilíře 1

Nejvýznamnější body (pokračování):

Tržní riziko

- ▶ Bez ohledu na sofistikovanost používaného přístupu by každá banka měla zohledňovat „ES“ aspekty apetitu tržního rizika v limitech
- ▶ EBA vyhodnotí u sofistikovanějších přístupů (modely) zohlednění „ES“ faktorů

Operační riziko

- ▶ Banky budou muset explicitně sledovat „E“ a „S“ spouštěče v rámci operačního rizika
- ▶ EBA zváží, zda není třeba o „ES“ faktory upravit nový jednotný standardizovaný přístup (ten se nyní změnil ze tří možných na jeden společný)

Dlouhodobý výhled

- ▶ Vše uvedené se týká výhradně bank
- ▶ Pro obchodníky s cennými papíry se 1. Pilíř zatím měnit nebude - „ES“ faktory budou ve 2. Pilíři
- ▶ V dlouhodobějším horizontu bude změny v CRR reflektovat také IFR
- ▶ V delším období mohou vzniknout také společná pravidla pro obchodníky s komoditami

ESG v oblasti investic

Building a better
working world

Sustainable Finance Disclosure Regulation (EU) 2019/2088

„Účelem SFDR je zajistit transparentní zavedení zřetele k ESG do procesů účastníků finančních trhů a orgánů dohledu.“

Zveřejňování informací

- ▶ Základní informace (kvalitativní) 10. 3. 2021
- ▶ Detailní informace (kvantitativní) 1. 1. 2022
  - ▶ Entita: Principal adverse impacts (PAI)
  - ▶ Produkt: Doplnující informace o nepříznivých dopadech na udržitelnost

RTS (EU) 2022/1288

- ▶ Upravují:
  - ▶ Princip „do no significant harm“
  - ▶ Prezentaci informací v předmluvních dokumentech, na webových stránkách a v pravidelných výkazech
  - ▶ Snaha o jasnost, stručnost, zřetelnost

Kdo zveřejňuje

Účastník finančního trhu

- ▶ Pojišťovna, která poskytuje pojistné produkty s investiční složkou,
- ▶ Investiční podnik, který poskytuje správu portfolia,
- ▶ Instituce zaměstnaneckého penzijního pojištění,
- ▶ Tvůrce penzijního produktu,
- ▶ AIFM,
- ▶ Poskytovatel PEPP
- ▶ Správce kvalifikovaného fondu rizikového kapitálu registrovaný v souladu s čl. 15 nařízení (EU) č. 345/2013
- ▶ Správce kvalifikovaného fondu sociálního podnikání registrovaný v souladu s čl. 15 nařízení (EU) š. 346/2013,
- ▶ Správcovská společnost SKIPCP,
- ▶ Úvěrová instituce, která poskytuje správu portfolia

Finanční poradce

- ▶ Zprostředkovatel pojištění, který poskytuje pojišťovací poradenství v oblasti pojistných produktů s investiční složkou,
- ▶ pojišťovna, která poskytuje pojišťovací poradenství v oblasti pojistných produktů s investiční složkou,
- ▶ úvěrová instituce, která poskytuje investiční poradenství,
- ▶ investiční podnik, který poskytuje investiční poradenství;
- ▶ AIFM, který poskytuje investiční poradenství,
- ▶ Správcovská společnost SKIPCP, která poskytuje investiční poradenství

Klasifikace produktů

ESG preference znamenají volbu (potenciálního) klienta zda, a pokud ano, do jaké míry, by finanční produkty klasifikované dle ESG měly být zahrnuty do jeho investičního portfolia

Jsou tři způsoby, jak produkt klasifikovat:

EU Taxonomie

- ▶ Produkt může být zelený (v souladu s Taxonomií), nebo nezelený
- ▶ Nezelený produkt neznamená, že je nezbytně takový produkt neudržitelný
- ▶ Jedná se o kvantitativní kritérium; např. portfolio může být z 30 % zelené dle Taxonomie

SFDR

- ▶ Produkt může být udržitelný, a to buď „světle zelený“ (prosazuje ESG vlastnosti), „tmavě zelený“ (udržitelné investování je jeho cílem) anebo „nezelený“, případně neudržitelný
- ▶ Jedná se o kvantitativní kritérium; např. portfolio může být z 30 % udržitelné dle SFDR

PAI

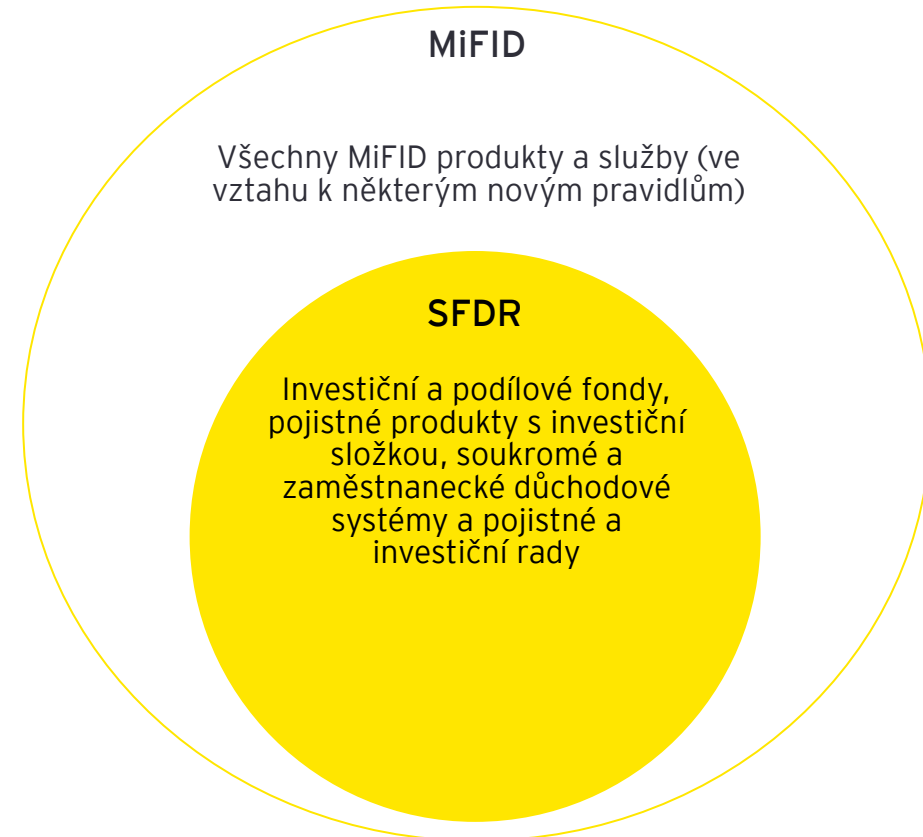
- ▶ 14 základních ukazatelů (např. voda), 4 zvláštní kategorie (např. nemovitosti) a 33 doplňkových indikátorů
- ▶ Jedná se o kvalitativní kritérium; např. portfolio nesmí mít žádný negativní dopad na vodu a biodiverzitu

MiFID a jeho vztah k SFDR

Na úrovni entit

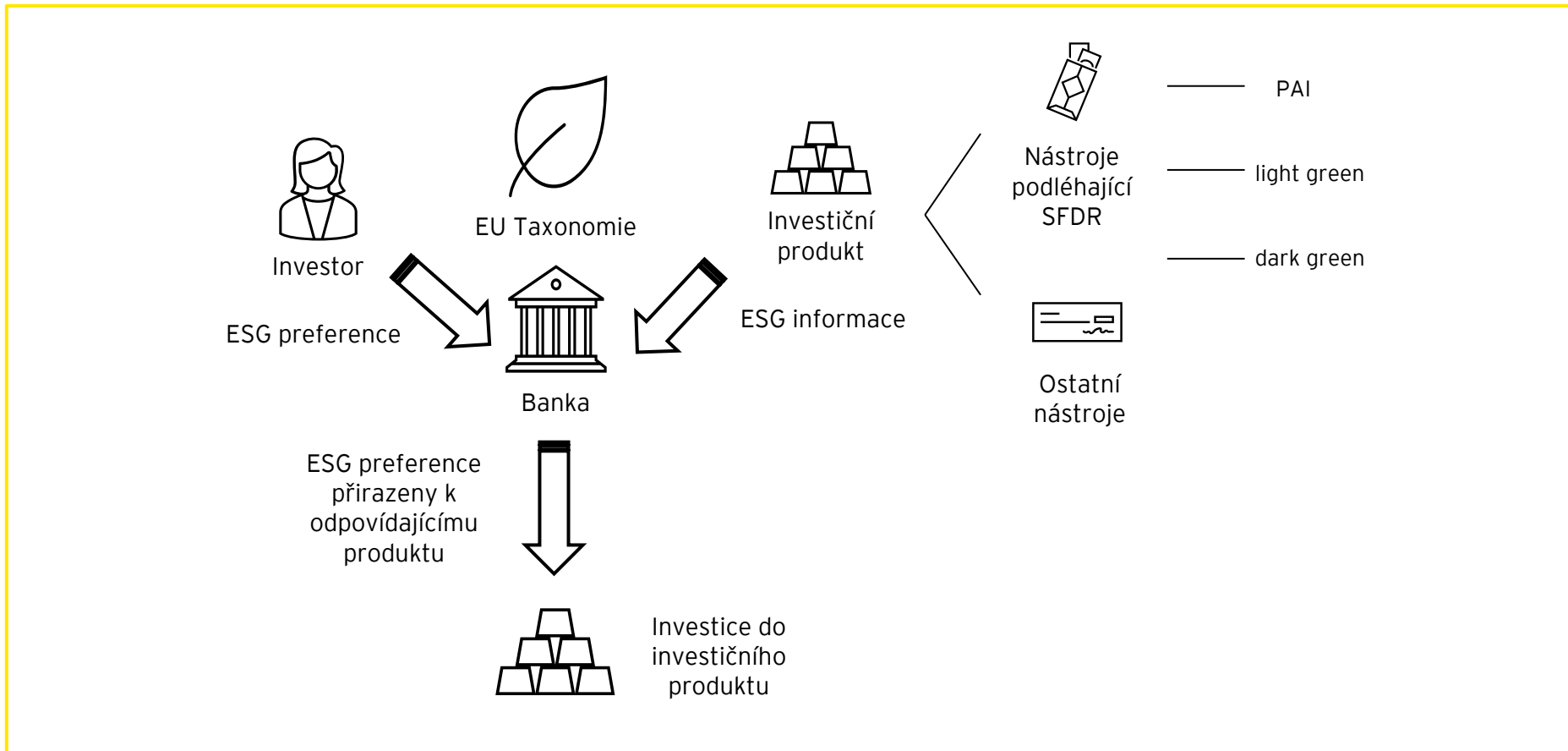

Na úrovni produktů

Hlavní cíl změn

Hlavní cíl ESG změn v MiFID je stanovit postup pro správné promítnutí ESG do tvorby a distribuce produktů a poskytování investičních služeb

ESG změny v MiFID

Obecné ESG požadavky

Vztahují se na **všechny MiFID firmy**.

Začleňují rizika související s udržitelností a jejich posouzení do tří oblastí:

- ▶ organizační požadavky;
- ▶ řízení rizik;
- ▶ střety zájmů.

Product governance

Vztahují se na **všechny firmy které produkují či distribuují finanční nástroje**.

Začleňují faktory a preference udržitelnosti do *product governance* uspořádání.

Preference udržitelnosti

Přímo aplikovatelné na firmy a banky poskytující služby jako:

- ▶ privátní bankovníctví;
- ▶ správa majetku společně s poradními službami či správou portfolií;
- ▶ správa aktiv.

Nepřímo aplikovatelné na firmy, které produkují finanční nástroje, jež jsou následně distribuovány kteroukoliv z výše zmíněných firem či bank.

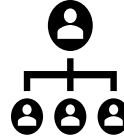

ESG v organizačních požadavcích

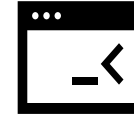

Relevantní personál obeznámený s procedurami, které je nutné dodržovat

Organizační struktura, která jasným a zdokumentovaným způsobem určuje reportingové kanály a alokuje funkce a odpovědnost

Adekvátní kontrolní mechanismy navržené k zajištění dodržování pravidel na všech úrovních

Efektivní vnitřní reporting a komunikace informací na všech relevantních úrovních

Personál s potřebnými dovednostmi, znalostmi a expertízou, a to jak personál klientský, tak podpůrný

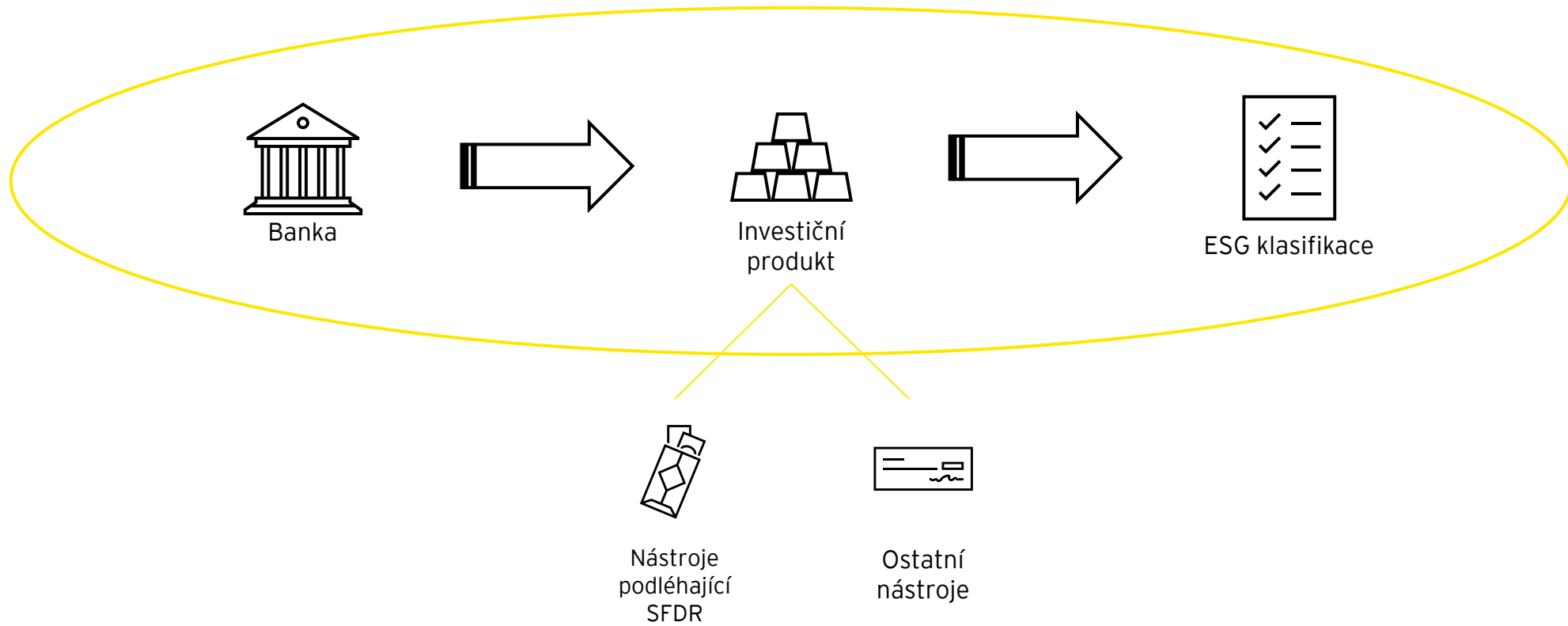
Adekvátní a spořádané záznamy o businessové a vnitřní organizaci

Souběh funkcí u designovaného personálu nesmí mít negativní dopad na efektivní výkon jakékoliv z těchto funkcí

ESG x MiFID x SFDR

MiFID product governance

Zpráva o pokroku v oblasti greenwashingu

- ▶ Dne 1. června 2023 Evropské orgány dohledu ESAs (EBA, ESMA a EIOPA) zveřejnily zprávu o pokroku, kterou reagují na žádost EK z května 2022
- ▶ Do května 2024 se očekává závěrečná zpráva, která nastíní konečná doporučení ESAs, včetně možných změn regulačního rámce EU

Greenwashing

= postup, kdy sdělení, prohlášení, činnost, či jiná komunikace v oblasti udržitelnosti nepodávají jasný a správný obraz o entitě, finančním produktu či službě co do profilu v oblasti udržitelnosti;

může jít o jednání:

- ▶ úmyslné nebo neúmyslné
- ▶ na úrovni subjektu, finančního produktu nebo poskytování finančních služeb
- ▶ v rámci regulačního rámce EU nebo mimo něj
- ▶ environmentální tvrzení, ale také jakákoli tvrzení o sociálních aspektech a aspektech správy a řízení
- ▶ také vyvolané třetími stranami (tj. ratingovými agenturami atd.)

Zpráva o pokroku v oblasti greenwashingu

Čtyři kategorie finančních rizik

Dle ESAs může být ovlivněno

- ▶ riziko likvidity;
- ▶ úvěrové riziko;
- ▶ tržní riziko;
- ▶ riziko nákazy

Předběžná nápravná opatření

Zpráva navrhuje

- ▶ posílení regulačního rámce;
- ▶ zlepšení správy a řízení podniků a IT systémů;
- ▶ zajištění důvěryhodných údajů o udržitelnosti;
- ▶ zavedení systému označování udržitelných finančních produktů

- ▶ Dále byla zveřejněna **výzva k předkládání důkazů o greenwashingu** s cílem shromáždit informace od zúčastněných stran o tom, jak porozumět klíčovým rysům, hnacím silám a rizikům s tím spojených, včetně příkladů možných greenwashingových praktik.

ESG výhled v CRR III

Building a better
working world

ESG výhled v CRR III a CRD VI

Návrh CRR III

- ▶ Čl. 4: Harmonizované definice ESG rizik (včetně fyzických rizik a rizik přechodu)
- ▶ Čl. 430: Reportingové povinnosti ESG expozic vůči orgánům dohledu
- ▶ Čl. 449a: Zpřístupňování informací o ESG pro všechny instituce
- ▶ Čl. 501c: EBA zpráva o obezřetnostním zacházení s ESG expozicemi do poloviny roku 2023 (rizikové váhy, kapitálový požadavek, navýšení kapitálu)

ESG výhled v CRR III a CRD VI

Návrh CRD VI

- ▶ Čl. 73: Začlenění ESG rizik do ICAAP
- ▶ Čl. 74: Začlenění ESG rizik do procesů a systémů řízení banky
- ▶ Čl. 76: Začlenění ESG do řízení rizik & klimatické plány přechodu
- ▶ Čl. 87a: Udržitelnost jako nedílná součást obezřetnostního rámce (orgány dohledu by měly přezkoumávat, jak banky řídí ESG rizika, a to včetně analýz scénářů a zátěžových testů)
- ▶ Čl. 98: Orgány dohledu posuzují přiměřenost bankovních ESG expozic a systémů, procedur a strategií a také souladu s ESG cíli EU
- ▶ Čl. 104: Orgány dohledu jsou oprávněny žádat banky o snížení ESG rizik

ESG výhled v CRR III a CRD VI

Budoucí EBA Pokyny

- ▶ Identifikace, měření, řízení a monitoring ESG rizik
- ▶ Začlenění ESG rizik do SREP
- ▶ ESG zátěžové testy
- ▶ Obsah a formát plánů přechodu bank
- ▶ Zpráva ohledně vlivu CRR III na financování zemědělství do 2030

Příklady zařazení do auditů

The EY logo consists of the letters 'EY' in a bold, white, sans-serif font. A yellow diagonal line is positioned above the 'Y', extending from the top right towards the center.

Building a better
working world

Příklady zařazení do auditů

1

Auditovat ESG jako oblast

S ohledem na:

- ▶ ESG v obchodní strategii, strategii řízení rizik, rizikovém apetitu
- ▶ Rozpad ESG do řízení, procesů a limitů jednotlivých rizik
- ▶ Reporting a zpřístupňování informací - informace ve výroční zprávě, povinné nefinanční reporty, zpřístupňování informací v rámci Pilíře 3
- ▶ Plnění ESG povinností v oblasti investic atd.

Příklady zařazení do auditů

Preferovanější varianta na trhu

2

Začleňovat ESG průběžně do jiných auditů I

Úvěrové riziko

- ▶ Jsou definovaná odvětví, která banka nefinancuje? Je to v souladu s obchodní a rizikovou strategií? Dodržuje se směrnice? Existuje ESG rating dlužníků, nebo se posuzují ESG rizika obecně při poskytování či přehodnocování úvěrů? Jsou úvěroví pracovníci školení v oblasti ESG? Provádí banka klimatický zátěžový test? Měří banka riziko přechodu, např. financované emise?

Likvidita

- ▶ Jsou v likviditních scénářích zátěžových testů i situace rychlého odtoku likvidity v důsledku klimatických událostí? Jsou tyto scénáře kalibrované na historická data? Upravují se o očekávané větší frekvence i objemy klimatických rizik? Zohledňují přítok hotovosti ESG prvky (např. ESG reputace banky a ochota vkladatelů vést si účet u dané banky)?

ICAAP

- ▶ Jsou ESG rizika zohledněna v rizikovém apetitu, strategiích, limitech a jednotlivých rizicích?

Ozdravné plány

- ▶ Jsou ve scénářích pro tvorbu ozdravných plánů zohledněna klimatická a ESG rizika?

Příklady zařazení do auditů

Preferovanější varianta na trhu

2

Začleňovat ESG průběžně do jiných auditů II

Odměňování

- ▶ Jsou principy odměňování navázány na ESG rizika a příležitosti? Jsou nastaveny klimatické KPIs? Jaké je složení představenstva? Gender balance, gender pay gap.

Produkty

- ▶ Jsou ESG rizika zohledněna v analýzách při zavádění nového produktu? Poskytuje banka udržitelné produkty?

Procurement / outsourcing

- ▶ Posuzuje se při výběru dodavatele i ESG riziko? Je to zohledněno v předpisech a děje se to i prakticky - existuje dokumentace?

Operační riziko

- ▶ Hodnotí se v rámci RCSA i ESG riziko? Je ESG zohledňováno v rámci reputačního a právního rizika?

Odměňování

Praktické zkušenosti z auditů bank a
regulatorní novinky

Setkání interních auditorů z finanční oblasti

20. listopadu 2023

The EY logo consists of the letters 'EY' in a bold, white, sans-serif font. A yellow diagonal line is positioned above the 'Y', extending from the top right towards the center.

Building a better
working world

Agenda

---

1. Přehled vývoje regulace v odměňování
2. Základní principy regulace
3. Poznatky z praxe

Prezentují

Tomáš Rýdl
Director
Financial Services Consulting

“

Uplatňování zásad odměňování
vybraných pracovníků nebo
jejich skupin je alespoň jedenkrát
ročně podrobena celkovému
nezávislému vnitřnímu
prověření.

Bod 5 Přílohy 1 vyhlášky č. 163/2014 Sb., o výkonu činnosti bank,
spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků s cennými papíry

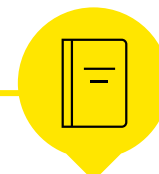
Co považujete za náročné při auditu systému
odměňování ve vaší instituci?

Přehled vývoje regulace v odměňování

zavedení politik odměňování
v rámci úvěrových institucí
(CRD, zákon, vyhláška)

RTS, jimiž se stanoví kategorie nástrojů,
které odpovídajícím způsobem odrážejí
dlouhodobou úvěrovou kvalitu instituce a
jsou vhodné k použití pro účely pohyblivé
složky odměny

Úřední sdělení ČNB ze dne 18.
září 2014 k výkonu činnosti
bank, spořitelních a úvěrních
družstev a obchodníků s cennými
papíry - odměňování

Obecné pokyny k srovnávání
postupů odměňování, rozdílů v
odměňování žen a mužů

RTS, které stanoví kritéria vymezující
manažerskou odpovědnost, kontrolní
funkce, významné obchodní jednotky a
podstatný vliv na rizikový profil
významné obchodní jednotky

Směrnice o
transparentnosti
odměňování

Regulatorní novinky 2023

Vyhláška č. 55/2023 Sb. kterou se mění vyhláška č. 346/2013 Sb., o předkládání výkazů bankami a pobočkami zahraničních bank České národní bance

- ▶ Navazuje na obecné pokyny EBA (EBA/GL/2022/06, EBA/GL/2022/07, EBA/GL/2022/08)
- ▶ Novela vyhlášky zavádí nové výkazy:
  - ▶ „Informace o odměňování osob s vysokými příjmy“, který bude předkládán každoročně jak na individuálním, tak i na konsolidovaném základě (poprvé do 15. 6. 2024).
  - ▶ „Schválené vyšší poměry mezi pohyblivou a pevnou složkou odměny“, který bude předkládán jednou za 2 roky (poprvé do 15. 6. 2025).

Obecné pokyny ESMA k určitým aspektům požadavků směrnice MiFID II na odměňování

- ▶ Obecné pokyny se vztahují na banky (úvěrové instituce) jen při poskytování investičních služeb a výkonu investičních činností ve smyslu směrnice MiFID II, při prodeji strukturovaných vkladů nebo poskytování poradenství zákazníkům v oblasti strukturovaných vkladů.

Směrnice EU 2023/970 o transparentnosti odměňování

- ▶ Podle směrnice budou společnosti v EU povinny sdílet informace o tom, jakou odměnu platí ženám a mužům za rovnocennou práci, a přijmout opatření, pokud u nich rozdíl v odměňování žen a mužů přesahuje 5 %.
- ▶ Nová směrnice rovněž obsahuje ustanovení o náhradě pro oběti diskriminace v odměňování a o sankcích pro zaměstnavatele, kteří pravidla porušují, včetně pokut.

Stanovisko ČNB k otázce, zda lze zvýšit odloženou variabilní odměnu o inflaci v případě osoby s rizikovým vlivem v úvěrové instituci, na níž se vztahuje povinnost odkladu části variabilní odměny

Současná regulace odměňování

EU

- ▶ CRD V
- ▶ Nařízení Komise č. 527/2014, RTS, jimiž se stanoví kategorie nástrojů, které odpovídajícím způsobem odrážejí dlouhodobou úvěrovou kvalitu instituce a jsou vhodné k použití pro účely pohyblivé složky odměny
- ▶ Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2021/923 RTS, které stanoví kritéria vymezující manažerskou odpovědnost, kontrolní funkce, významné obchodní jednotky a podstatný vliv na rizikový profil významné obchodní jednotky
- ▶ IFD (2019/2034), IFR (2019/2033)

Do budoucna:

- ▶ CRD VI (ESG)

ESAs

- ▶ Obecné pokyny:
  - ▶ k řádným zásadám odměňování podle směrnice 2013/36 (CRD)
  - ▶ k řádným zásadám odměňování podle směrnice 2019/2034 (IFD)
  - ▶ ke shromažďování údajů o osobách s vysokými příjmy
  - ▶ k srovnávání postupů odměňování, rozdílů v odměňování žen a mužů a schválených vyšších poměrů podle směrnice 2013/36 (CRD)
  - ▶ k srovnávání postupů odměňování a rozdílů v odměňování žen a mužů podle směrnice 2019/2034 (IFD)
  - ▶ k určitým aspektům požadavků směrnice MiFID II na odměňování
  - ▶ K použitelné pomyslné diskontní sazbě pohyblivé složky odměny

Česko

- ▶ Zákon č. 21/1992 Sb., o bankách
- ▶ Vyhláška č. 163/2014 Sb., o výkonu činnosti bank, spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků s cennými papíry
- ▶ ~~Úřední sdělení ČNB~~

Časté chyby při aplikaci pravidel odměňování

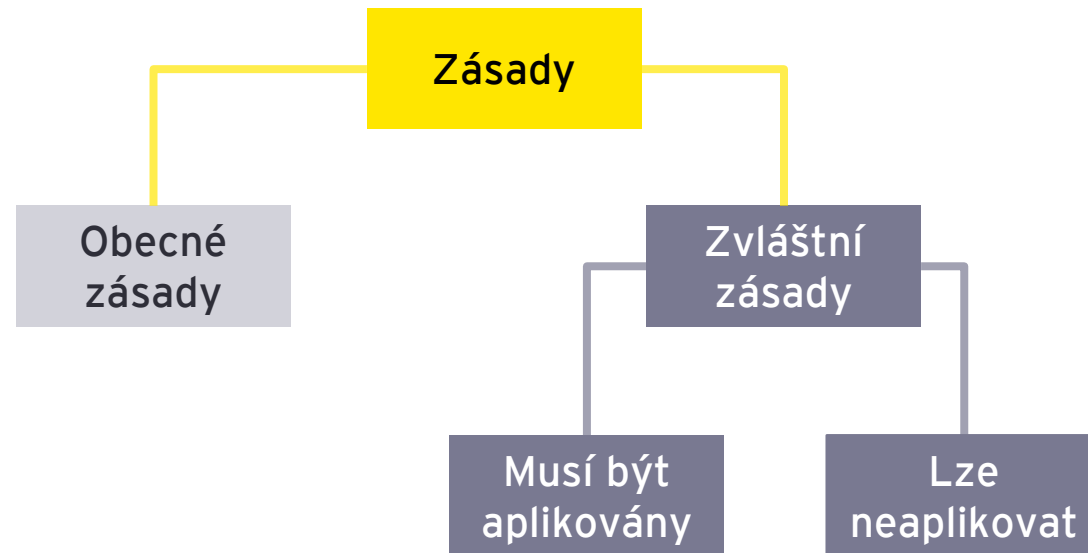
- ✘ Nesprávné vymezení kategorií pracovníků, na něž dopadají zvláštní pravidla („osoby s rizikovým vlivem“)
- ✘ Neoddálení pohyblivé složky odměny
- ✘ Nevhodné výkonnostní cíle (neurčité KPIs)
- ✘ Nezohlednění úvěrů a dalších plateb/výhod
- ✘ Nevyvážené pevné a pohyblivé složky
- ✘ Obecné pokyny ESAs a jejich (ne)implementace
- ✘ Nedostatečný přezkum nebo kontrola
- ✘ Srovnatelné pozice pro posuzování nediskrimančního přístupu
- ✘ Vnitřní pravidla vs skutečná praxe

Zásady odměňování

Zásady odměňování jsou součástí požadavků na řídicí a kontrolní systém.

Dělení zásad

Obecné zásady

- ▶ Uplatňují se na celkový systém odměňování povinné osoby a pro odměňování všech pracovníků.
- ▶ Určují princiální cíle regulace odměňování a dávají prostor povinné osobě, aby svou situaci sama zhodnotila a zásady implementovala vhodným a přiměřeným způsobem.

ZÁSADY A POSTUPY ODMĚŇOVÁNÍ

- a) Podporují řádné a efektivní řízení rizik a jsou s ním v souladu.
- b) Nepodněcují k podstupování rizika nad rámec míry rizika akceptované povinnou osobou.
- c) Jsou v souladu se strategií, cíli, hodnotami a dlouhodobými zájmy povinné osoby.
- d) Zahrnují opatření k zamezování střetům zájmů v souvislosti s odměňováním, včetně zamezování střetům zájmů mezi motivací na plnění výkonnostních cílů a motivací na plnění cílů vnitřního kontrolního systému.
- e) Zajišťují, že pohyblivé složky odměny jako celek neomezují schopnost povinné osoby posílit kapitál.
- f) Zamezují rozdílům v odměňování pracovníků a pracovníků za stejnou práci nebo práci stejné hodnoty.

Zvláštní zásady, které musí být aplikovány

PERSONÁLNÍ PŮSOBNOST

- ▶ Členové představenstva a vrcholného vedení
- ▶ Pracovníci s **manažerskou odpovědností za kontrolní funkce** (vždy risk, compliance, interní audit)
- ▶ Pracovníci s **manažerskou odpovědností ve významné obchodní jednotce**
- ▶ Pracovníci **významné obchodní jednotky s podstatným vlivem na rizikový profil** jednotky s nárokem na odměnu v předchozím účetním roce **alespoň ve výši 500 tis eur a nejméně ve výši průměrné odměny členů představenstva a vrcholného vedení**
- ▶ Pracovníci s **manažerskou odpovědností za právní záležitosti, správnost účetních pravidel a postupů, finance, včetně daní a tvorby rozpočtů, provádění ekonomických analýz, oblast AML, lidské zdroje, vývoj a provádění zásad odměňování, informační technologie, informační bezpečnost či řízení outsourcingu**
- ▶ Další pracovníci vymezení **nařízením Komise v přenesené pravomoci (EU) 2021/923**

STRUKTURA ODMĚN

- ▶ Pevná a pohyblivá složka celkové odměny vybraného pracovníka jsou vhodně vyvážené - individuálně.
- ▶ Pevná složka odměny tvoří dostatečně velký podíl celkové odměny, aby bylo možno uplatňovat plně flexibilní přístup k pohyblivé složce odměny.

HODNOCENÍ VÝKONNOSTI

- a) Stanovit cíle pro instituci, jednotlivé útvary a jednotlivé pracovníky či skupiny pracovníků, které jsou odvozeny od podnikatelské strategie a míry akceptovaného rizika.
- b) Z cílů vyvodit kritéria pro hodnocení výkonnosti pracovníků, která zohledňují dlouhodobé výsledky a jsou jednotkou nebo pracovníkem ovlivnitelná.
- c) Výkonnost se hodnotí v rámci hodnoceného období, které by mělo být nejméně jednoleté a mělo by zohledňovat obchodní cyklus instituce.
- d) Po skončení hodnoceného období se výsledné posouzení výkonnosti pracovníků použije pro vyměření odměn.

Zvláštní zásady odměňování, které lze neaplikovat

- ▶ Zvláštní zásady odměňování, které nemusí povinná osoba (s bilancí nad 5 miliard eur) na vybrané pracovníky aplikovat
  - ▶ pracovník, jehož roční pohyblivá složka odměny nepřesahuje 50 000 eur a nepředstavuje více než jednu třetinu jeho celkové roční odměny
- ▶ Povinné osoby s bilancí pod 5 miliard eur je nemusí aplikovat vůbec.

ODDÁLENÍ

- ▶ Instituce oddálí přiznání nároku na nejméně 40 % pohyblivé složky odměny (u mimořádně vysokého objemu 60 %).
- ▶ Přiznávání oddálené odměny je rozloženo do období pro oddálení (deferral period), které počíná přiznáním neoddálené části pohyblivé složky odměny a končí přiznáním poslední části oddálené odměny.
- ▶ Období pro oddálení trvá alespoň 4 roky, u členů řídicího a kontrolního orgánu minimálně 5 let.
- ▶ Nelze zvýšit odloženou pohyblivou složku odměny o inflaci.
- ▶ Instituce přiznává oddálenou část rovnoměrně k délce období pro oddálení, a části oddálené odměny nepřiznává dříve než s odstupem jednoho roku od přiznání neoddálené části pohyblivé složky odměny nebo předchozí části oddálené odměny.

NEPENĚŽNÍ NÁSTROJE

- ▶ Instituce přiznává minimálně 50 % oddálené a minimálně 50 % neoddálené části pohyblivé složky odměny v nepeněžních nástrojích, které náležitě zohledňují její úvěrovou kvalitu (bonitu).
- ▶ Stanoví pro jednotlivé druhy nástrojů a skupiny pracovníků zásady pro zadržování odměn (*retention policy*). V období pro zadržování (retention period) je již pracovník vlastníkem nástrojů, neboť nárok mu již byl přiznán, ale jeho dispoziční právo k nástrojům je omezeno.

Kritéria Malusu a Clawbacku

- ▶ Aby mohla být odměna plně propojena s riziky, je nutné, aby instituce výkon pracovníka a příslušnou vyměřenou odměnu po určitém čase přehodnocovala (zpětně testovala) a aby zohlednila vývoj rizik.
- ▶ Alespoň po dobu oddálení i poslední části pohyblivé složky odměny.
- ▶ Hlavní podobou *ex post* zohlednění rizik jsou opatření **Malus** a **Claw back**.

MALUS

- ▶ Umožňuje oddálenou pohyblivou složku odměny dodatečně částečně nebo zcela nepřiznat.
- ▶ Jedná se o případy, kdy instituce stanoví v rámci kritérií pro vyplacení/odejmutí pohyblivé složky odměny jako podmínku budoucí příznivou finanční výkonnost instituce, útvaru nebo jiné specifické okolnosti.
- ▶ Zakomponování těchto případů do podmínek nároku na pohyblivou složku odměny umožní, aby instituce (v případech, které si sama zvolila) pracovníkům pohyblivou složku odměny nepřiznala.

CLAW BACK

- ▶ Umožňuje již vyplacenou pohyblivou složku odměny nebo její část požadovat (vymáhat) zpět.
- ▶ V Česku zřejmě nelze v rámci pracovního poměru (jen na základě smlouvy o výkonu funkce).

Rozhodnutí v oblasti odměňování (...starší)

- ▶ ČNB udělila pokutu ve výši 3 mil Kč za to, že banka neměla zavedený žádný systém odměňování podporující řízení rizik, a jednalo se tak o zcela zásadní systémový nedostatek:
  - ▶ Banka předem nestanovila výkonnostní ukazatele, přiznání pohyblivé složky odměny bylo vázáno na posouzení a rozhodnutí nadřízeného nebo představenstva, DR měla právo navrženou odměnu nepřiznat.
  - ▶ Banka u žádného pracovníka neuplatnila zvláštní zásady odměňování, tj. oddálení části pohyblivé složky odměny, přiznání části pohyblivé složky v nepeněžních nástrojích ani zpětvzetí již přiznané odměny (clawback).
  - ▶ Vnitřní předpis obecně stanovil možnost přiznat odměnu. Nebyly stanoveny maximální poměry (100 %, resp. 200 %).

- ▶ ČNB v jiném rozhodnutí posoudila, že
  - ▶ formalistické konstatování, resp. **prosté převzetí textu právního předpisu nelze považovat za adekvátní a řádnou úpravu vnitřních předpisů** (ty musí konkrétně a jasně vymezit, jakým způsobem bude požadavků právních předpisů dosaženo).

Rozhodnutí v oblasti odměňování (...starší)

- ▶ ČNB udělila pokutu ve výši 5 mil Kč za to, že
  - ▶ banka jednoznačně neurčila osoby s významným vlivem na rizika,
  - ▶ pevná složka odměny tvořila 100 % odměny členů představenstva,
  - ▶ banka nestanovila výkonnostní cíle (KPIs), případně byly neurčité, neměřitelné, nebyly vhodně časově ohraničeny a nezohledňovaly rizika spojená s činností pracovníka, když
    - ▶ cíle stanovené pro vybrané pracovníky obsahovaly v rozporu s těmito principy neurčité výrazy jako „trvalé zlepšování výstupu“, „zvyšování efektivity práce“, „zajistit odpovídající marketingovou podporu“,
    - ▶ z formulace většiny cílů nešlo určit, jakým způsobem bude hodnoceno, zda cílů bylo dosaženo či nikoliv,
    - ▶ žádné z kritérií pro hodnocení výkonnosti nebylo spojeno s konkrétními riziky, které činnost jednotlivých pracovníků zahrnuje,
  - ▶ banka neměla jednoznačný způsob hodnocení dosažení cílů ani výpočet odměny,
  - ▶ banka neinformovala ČNB o pracovnících s odměnou nad 1 mil. EUR.

Regulatorní výhled bank a
pojišťoven pro příští rok a
monitoring implementace nových
požadavků odbornými útvary

Setkání interních auditorů z finanční oblasti

20. listopadu 2023

The EY logo consists of the letters 'EY' in a bold, white, sans-serif font. A yellow diagonal line is positioned above the 'Y', extending from the top right towards the center.

Building a better
working world

Agenda

---

1. Priority dohledových orgánů
2. Obezřetnost
3. Ochrana spotřebitele
4. Tržní riziko
5. Úvěrové riziko
6. ESG
7. Platební styk
8. Kybernetická bezpečnost
9. AML / CFT / sankce
9. Pojišťovnictví
10. Q&A

Priority dohledových orgánů

Prezentující

Tomáš Rýdl
Director
Financial Services Consulting

Building a better
working world

Priority dohledových orgánů

Společné priority ESAs

- ▶ Program společného výboru ESAs na rok 2024 ([hyperlink](#))
  - ▶ Jednorázový celosystémový klimatický zátěžový test

EBA

- ▶ Pracovní program EBA na rok 2024 ([hyperlink](#))
  - ▶ Jednorázový fit-for-55 klimatický zátěžový test - Q4 2024
  - ▶ Celounijní testování transparentnosti a tržní disciplíny (Pilíř 3) - Q4 2024
  - ▶ Testování zveřejňování informací - Q4 2024
  - ▶ Peer reviews:
    - ▶ Proporcionalita při aplikaci SREP
    - ▶ Diverzita a gender pay gap
    - ▶ Schémata arbitrážových obchodů s dividendami (AML)
    - ▶ Definice selhání
  - ▶ Peer review follow-ups:
    - ▶ ICT riziko
    - ▶ Nevýkonné expozice
- ▶ Celounijní dohledové priority pro orgány obezřetnostního dohledu pro rok 2024 ([hyperlink](#))
  - ▶ Riziko likvidity a financování
  - ▶ Úrokové riziko a hedging
  - ▶ Operacionalizace ozdravných postupů

EIOPA

- ▶ Mystery shopping na prodej pojištění - 2023 až H1 2024
- ▶ Strategické priority EIOPA na roky 2024 - 2026 ([hyperlink](#))
  - ▶ Krizový test ke kybernetickému riziku - Q1 2024
  - ▶ Celoevropský zátěžový test pojišťoven
  - ▶ Peer reviews:
    - ▶ Zásada „obezřetného jednání“ (prudent person principle)
    - ▶ Stochastické oceňování při tvorbě technických rezerv

ESMA

- ▶ Pracovní program ESMA na rok 2024 ([hyperlink](#))
  - ▶ Společná dohledová akce (CSA)
    - ▶ k požadavkům MIFID II k vhodnosti a udržitelnosti
    - ▶ k udržitelnosti v investičním managementu
    - ▶ k zveřejňování ESG dat v benchmarkcích
  - ▶ Peer reviews:
    - ▶ Implementace požadavků na jednoduchou transparentní a standardizovanou sekuritizaci
    - ▶ Povinnosti depozitáře podle AIFMD a UCITS
    - ▶ Přeshraniční aktivity obchodníků s CP
  - ▶ Peer review follow-ups:
    - ▶ Prospekty

SRB + EBA

- ▶ Resolution

Obezřetnost

Prezentující

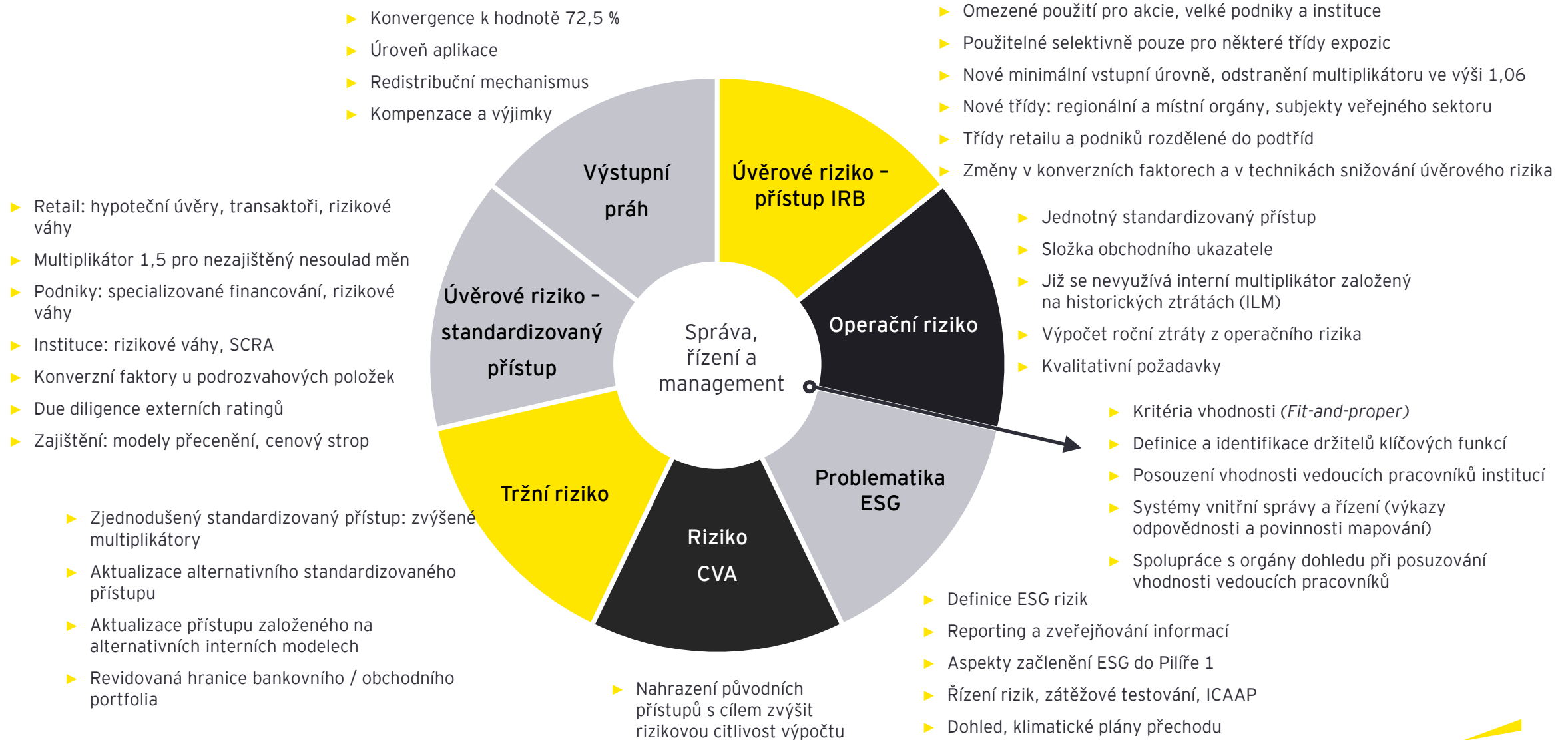
Matej Michlík
Senior Manager
Financial Services Consulting

Building a better
working world

Jaké jsou hlavní oblasti změn?

Tržní riziko

Prezentující

Petr Mareška
Senior Consultant
Financial Services Consulting

Building a better
working world

Úrokové riziko investičního portfolia (IRRBB)

Obecné pokyny k IRRBB a CSRBB

- ▶ Obecné pokyny (EBA/GL/2022/14) kromě oblasti úrokového rizika stanovují rámec pro řízení rizika úvěrového rozpětí investičního portfolia (CSRBB).
- ▶ Dříve platná pravidla pro úrokové riziko investičního portfolia jsou povětšinou zachována v nezměněné podobě.
- ▶ Jasně rozděleno úrokové riziko a riziko úrokového rozpětí jako dvě rozdílné kategorie rizika, nicméně s podobnými požadavky na řízení, IT, validaci a měření.
- ▶ Účinnost:
  - ▶ pro IRRBB od 30. 6. 2023,
  - ▶ pro CSRBB od 31. 12. 2023.
- ▶ ČNB se obecnými pokyny hodlá řídit od jednotlivých dat účinnosti.

Finální návrh RTS ke standardizovanému přístupu

- ▶ RTS (EBA/RTS/2022/09) specifikují požadavky a kritéria na standardizovaný a zjednodušený standardizovaný přístup měření IRRBB.

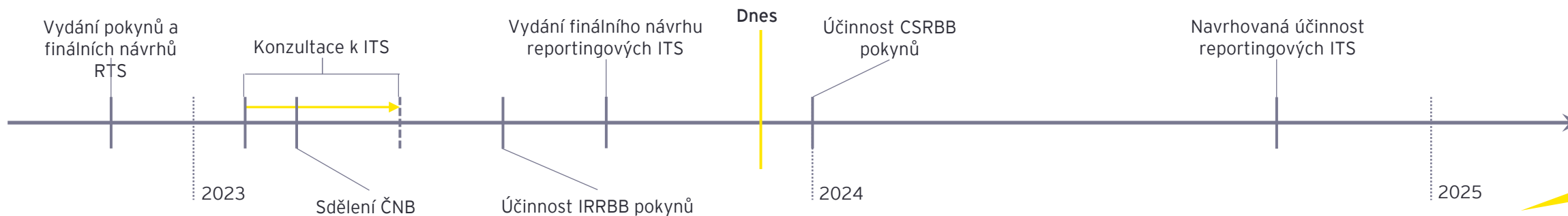
Finální návrh RTS k dohledovým úrokovým šokům

- ▶ RTS (EBA/RTS/2022/10) definuje scénáře úrokových šoků pro výpočet EVE a NII a také předpoklady pro měření obou ukazatelů.
- ▶ Scénáře i parametry měn jsou nezměněny oproti předchozí regulaci. Hlavní změna je přidání limitu na změnu NII do jednoho roku vyjádřenou v procentech Tier 1 kapitálu (v současnosti 5 %) a změna aplikovaného flooru.

Finální návrh ITS o podávání zpráv institucí pro účely dohledu, které zavedou nový IRRBB reporting

- ▶ V přípravách nového reportingu se EBA zaměřila na princip proporcionality, ve snaze učinit povinnosti podávání zpráv více vhodné ve vztahu k velikosti a rizikům konkrétní instituce.
- ▶ Finální návrh počítá se standardizací reportingu napříč EU a s detailnější kategorizací instrumentů.
- ▶ Šablona obsahuje 4 listy reportované kvartálně (EVE/NII, rozdělení odhadů senzitivity podle položek bilance, úrokový gap a relevantní (behaviorální) parametry) a jeden list s kvalitativními informacemi reportovaný s roční frekvencí.
- ▶ Účinnost je ve finálním návrhu stanovena na září 2024.

Časová osa

Úvěrové riziko

Prezentující

Radek Laštovička
Senior Manager
Financial Services Consulting

Building a better
working world

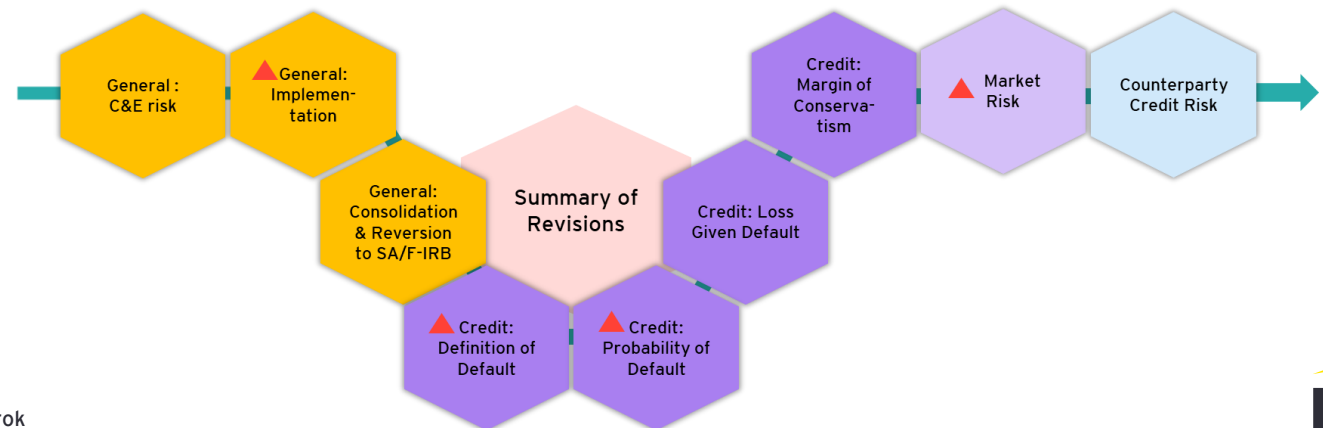
EGIM - update ECB návodu k IRB modelům

Revize EGIM 2023

- ▶ Konzultace EBA (EBA/CP/2022/08) pokračila ke konzultaci ECB vydané v červnu 2023 s uzávěrkou konzultací 15.9.2023, podle které však již ECB vede dohlídky
- ▶ Zohledňuje regulatorní vývoj od minulého updatu ve 2019 a upřesňuje některá ustanovení
- ▶ Pokrývá primárně
  - ▶ Upřesnění k zohlednění materiálních klimatických a environmentálních rizik v IRB modelech
  - ▶ Upřesnění podmínek pro návrat ke Standardizovanému přístupu od IRB
  - ▶ Upřesnění podmínek restartu lhůt pro návrat z defaultu, dopadu pře na výpočet DPD a konsistentnímu přístupu k prodejům portfolií nesplácených úvěrů
  - ▶ Upřesnění k výpočtu míry selhání pro kalibraci pravděpodobnosti selhání
  - ▶ Update k riziku defaultu v rámci tržních rizik a upřesnění k rizikům protistrany

Očekávání k roli interního auditu při validaci IRB modelů

- ▶ Obecná požadavky na interní audit IRB:
  - ▶ Posouzení ratingového systému nejméně jednou ročně
  - ▶ Nezávislé posouzení systému řízená rizik
  - ▶ Zajištění dostatečné kapitalizace na všech úrovních
  - ▶ Posouzení materiálních změn ve validační metodice a postupech
- ▶ Ukázkové vymezení zodpovědností interního auditu oproti zodpovědnostem validačního týmu:
  - ▶ Posouzení správné implementace ratingových systémů
  - ▶ Výpočet kapitálové přiměřenosti
  - ▶ Kontrola regulatorních požadavků na modelovou dokumentaci
  - ▶ Kontrola souladu interních kritérií defaultu s regulatorní definicí
  - ▶ Správná aplikace definice defaultu
  - ▶ Vyhodnocení aplikace subjektivních vstupů do hodnocení
  - ▶ Správná implementace míry konzervatismu v modelech
  - ▶ Posouzení datové kvality při výpočtu rizikových parametrů

ESG

Prezentující

Martin Zikmund
Senior Consultant
Financial Services Consulting

Building a better
working world

Balíček opatření týkajících se udržitelného financování

Přehled

- ▶ Dne 13. června 2023 zveřejnila Evropská komise balíček opatření k posílení rámce EU pro udržitelné financování
- ▶ Akty v přenesené pravomoci vstoupí v platnost a budou účinné od ledna 2024 (po lhůtě pro posouzení návrhů Radou a Evropským parlamentem)

▶ Akt v přenesené pravomoci v oblasti životního prostředí

- ▶ Definuje technická screeningová kritéria pro zbývající čtyři environmentální cíle (oběhové hospodářství, vodní a mořské zdroje, prevence a omezování znečištění, a biologické rozmanitosti a ekosystémů)

▶ Pozměňovací návrh k Aktu v přenesené pravomoci pro oblast klimatu

- ▶ Rozšíření o hospodářské činnosti přispívající ke zmírňování změny klimatu a přizpůsobování se této změně, které dosud nejsou zahrnuty

▶ Pozměňovací návrh k Aktu v přenesené pravomoci o zveřejňování informací

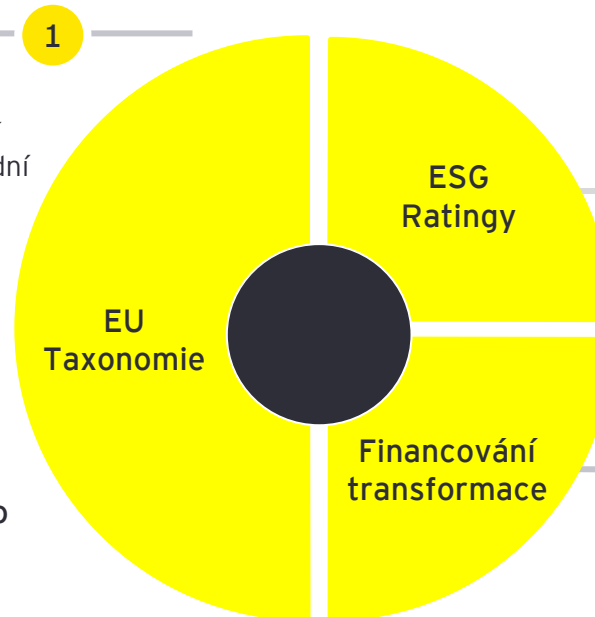
- ▶ Vyjasnit informační povinnosti pro další činnosti

▶ Sdělení Komise o minimálních zárukách a DNSH

- ▶ Výklad některých právních ustanovení Nařízení o taxonomii a vazby na SFDR

▶ Pracovní dokument útvarů Komise o zlepšení použitelnosti taxonomie EU a celkového rámce EU pro udržitelné financování

- ▶ Přehled hlavních pilířů rámce udržitelného financování a reflexe nedávno přijatých opatření

- ### ▶ Návrh nařízení o poskytovatelích ratingu pro oblast životního prostředí, sociálních záležitostí a správy (ESG)

- ### ▶ Doporučení Evropské Komise o usnadnění financování přechodu k udržitelnému hospodářství

Balíček opatření týkajících se udržitelného financování

Regulace poskytovatelů ratingů ESG

- ▶ „**Rating ESG**“ je definován jako „stanovisko“ nebo „skóre“ (nebo kombinace obojího), které „jsou založeny na zavedené metodice a definovaném systému ratingových kategorií“
- ▶ **Nová pravidla pro poskytovatele ratingů ESG** jsou přijímána s cílem zlepšit integritu, spolehlivost a transparentnost jejich aktivit, aby mohli investoři a hodnocené společnosti přijímat informovaná rozhodnutí, a zahrnují:
  - ▶ Zlepšování transparentnosti ohledně charakteristik a metodik ratingů ESG pomocí vylepšeného zveřejňování informací
  - ▶ Zavedení standardů kvality pro výkon činnosti poskytovatelů ratingů ESG, včetně standardů pro zamezování a řízení střetu zájmů, vedení záznamů a kvalitu zaměstnanců
  - ▶ Zákaz vykonávání činností v rozporu s poskytováním ratingů - jako je consulting, bankovníctví, pojišťovnictví, zajišťovnictví a další činnosti, u kterých hrozí střet zájmů.
- ▶ Pro výkon činnosti je vyžadováno povolení od ESMA, poskytovatelé budou následně vedeni ve veřejném registru.
- ▶ Navrhovaná pravidla se nebudou aplikovat v určitých případech, včetně situací, kdy nebude rating ESG zveřejňován nebo v situaci, kdy je evropské finanční instituce použijí čistě pro interní potřeby.
- ▶ **Poskytovatelé ratingů ESG z třetích zemí** s intencí poskytovat ratingy ESG v EU, budou mít možnost tak učinit na základě rozhodnutí o rovnocennosti vydané v rámci procesu o „uznání“, nebo skrze „přejímání“ v EU povoleným poskytovatelem ratingů ESG ze stejné skupiny.

Ochrana spotřebitele

Prezentující

Kristýna Ročeň Dudková
Manager
Financial Services Consulting

Building a better
working world

Směrnice o poskytování finančních služeb na dálku

Co nová směrnice upravuje?

- ▶ Nová směrnice o poskytování finančních služeb na dálku novelizuje již existující Směrnici 2011/83/EU (Consumer Rights Directive) přidáním nové kapitoly upravující problematiku smluv o finančních službách uzavíraných na dálku. Zároveň dochází ke zrušení Směrnice 2002/65/ES o uvádění finančních služeb pro spotřebitele na trh na dálku.
- ▶ Směrnice se bude týkat pouze smluv uzavíraných distančním způsobem, smlouvy uzavírané prezenčně tak budou i nadále regulovány vnitrostátními předpisy a jinými předpisy EU.

Hlavní aspekty nové směrnice

Právo požádat o lidský zásah

Směrnice se zabývá právem spotřebitele na odpovídající možnost požádat o lidský zásah, když komunikuje s obchodníkem prostřednictvím plně automatizovaného systému online rozhraní, jako jsou chatboti, robotické poradenství, interaktivní nástroje nebo podobné prostředky.

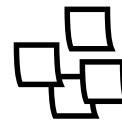
Jednodušší odstoupení od smlouvy

Při nabízení možnosti uzavírat smlouvy na dálku prostřednictvím online rozhraní, například internetových stránek nebo aplikace, je nutné spotřebiteli umožnit odstoupit od smlouvy prostřednictvím funkce - tzv. „withdraw tlačítko“, které je jednoduše dostupné.

Ochrana před tzv. „dark patterns“

Směrnice zavádí ochranná opatření před tzv. dark patterns, tedy uživatelskými rozhraními obsahujícími „návodné“ prvky, které mohou navádět spotřebitele k nežádoucím rozhodnutím s negativními důsledky.

Lepší úprava předsměrných informací

Všechny předsměrní informace by měly být poskytnuty na trvalém nosiči a tak, aby byly pro spotřebitele snadno srozumitelné a měly čitelný formát. Měly by také obsahovat informaci o právu na odstoupení.

Směrnice již byla schválena Evropským parlamentem i Radou EU. V současnosti se očekává zveřejnění v Úředním věstníku Evropské unie, 20 dní poté nabyde účinnosti. Členské státy pak budou mít 24 měsíců k přijetí transpozičních opatření.

Consumer Credit Directive 2 (CCD2)

Vztah ke Směrnici 2008/48/EC (CCD1)

- ▶ Oproti CCD1 přijímané změny reflektují zejména velkou rychlost změn s ohledem na obrovskou míru technologického postupu a digitalizace. Hlavním cílem je zvýšit úroveň ochrany spotřebitele tak, aby byla adekvátní současné době.
- ▶ CCD1 má být zrušena 20. listopadu 2026. CCD1 se však v plném rozsahu, kdy se ale použijí i články 23, 24, 25 (1) věta druhá, (2) a články 28 a 39 CCD 2, použije nadále na smlouvy, které budou účinné po tomto datu, a to až do jejich ukončení.

Vztah ke Směrnici o finančních službách uzavíraných na dálku

- ▶ V případě rozporu mezi ustanoveními CCD2 a ustanoveními Směrnice o uvádění finančních služeb pro spotřebitele na trh na dálku by se měla použít ustanovení CCD2 jako *lex specialis*. Bude mít tak aplikační přednost v případě jakýchkoliv vzájemných rozporů.

Hlavní změny

- ▶ Působnost rozšířena na finanční služby, a to zejména půjčky i pod 200 EUR do 100 000 EUR (horní hranice bude každé 4 roky znovu posuzována, zda není potřeba navýšit), bezúročné půjčky, půjčky s dobou splatnosti do 3 měsíců, crowdfundingové financování, či služby BNPL (buy now, pay later).
- ▶ V případě, že spotřebiteli nebudou poskytnuty smluvní dokumenty, či další informace dle této směrnice, bude nově lhůta k odstoupení od smlouvy činit 12 měsíců a 14 dnů. V případě, že spotřebiteli nebylo sděleno jeho právo na odstoupení od smlouvy, tato lhůta nevyprší.
- ▶ Směrnice CCD2 se též věnuje nevyžádanému „vnucení“ kontokorentů či překročení debetu, kdy je nyní nově bez výslovného souhlasu klienta zakázáno klientům takovéto složky k produktu bez souhlasu nabízet.

19. listopadu 2023

CCD2 vstoupila v platnost

20. listopadu 2025

Členské státy přijmou transpoziční opatření

20. listopadu 2026

Členské státy aplikují transpoziční opatření

Výpočet nákladů za předčasné splacení hypoték

Čeho se změny týkají?

- ▶ Vláda předložila Poslanecké sněmovně návrh zákona, kterým se mění zákony související s rozvojem finančního trhu, včetně změn v zákoně č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru. Novela upravuje otázku, v jakých případech a v jaké výši může banka požadovat po spotřebiteli účelně vynaložené náklady při předčasném splacení spotřebitelského úvěrů na bydlení („hypotéky“).
- ▶ Schválení vládního návrhu zákona by přineslo zásadní změny, kdy návrh rozšiřuje okruh případů, kdy má spotřebitel právo na předčasné splacení hypotéky zdarma, ale také významně zabraňuje tzv. dluhové turistice a chrání tak práva věřitelů, resp. poskytovatelů spotřebitelských úvěrů na bydlení.

Hlavní změny ve vládním návrhu zákona

Předčasné splacení hypotéky zdarma

Dle vládního návrhu by bylo možné hypotéku splatit zdarma nově i v těchto případech:

- ▶ dojde k prodeji nemovitosti, ke které je hypotéka vázána,
- ▶ při vypořádání společného jmění manželů, které se týká nemovitosti spojené s hypotékou, nebo
- ▶ bude v době výročí uzavření smlouvy předčasně splaceno méně než 25 % celkové výše úvěru; banka ovšem může nárokovat náhradu nákladů ze zbývající části (nad 25 %).

Výpočet nákladů

Pro určení omezení náhrady nákladů je klíčovým faktorem účel úvěru (tj. na bydlení), nikoli způsob jeho zajištění (nemovitost).

Vláda navrhuje zvýšit horní strop pro celkovou výši náhrady nákladů u spotřebitelských úvěrů na bydlení na 2 % z předčasně splacené části celkového úvěru. Tím dojde prakticky ke zdvojnásobení limitu, který věřitelé dosud mohou požadovat, neboť předchozí úprava umožňovala požadovat pouze 1 % z předčasně splacené částky, maximálně však 50 000 Kč.

Návrh zákona je v současnosti před 3. čtením v Poslanecké sněmovně. V rámci legislativního procesu bylo předloženo několik pozměňovacích návrhů (zachování max. 1% limitu; posouzení informací poskytnutých spotřebitelem k posouzení úvěruschopnosti i pomocí automatizovaných modelů; odstranění poslední věty § 86 odst. 1 a změna formulace § 86 odst. 2), bylo také navrženo úplné zamítnutí návrhu zákona.

K zamítnutí zákona Rozpočtový výbor zaujal negativní stanovisko, lze tak očekávat, že bude návrh Poslaneckou sněmovnou v nejbližší době přijat a postoupen Senátu ČR.

Platební styk

Prezentující

Kristýna Ročeň Dudková
Manager
Financial Services Consulting

Building a better
working world

Novela článku 10 a nový článek 10a RTS k silnému ověření klienta

Článek 10

Pokud má uživatel platebních služeb **přímý přístup** k informacím o účtu přímo u poskytovatele platebních služeb, který vede účet, měli by mít poskytovatelé platebních služeb i nadále možnost **zvolit si, zda použijí silné ověření klienta**.

- ▶ Výjimka podle těchto článků by měla být omezena na přístup k zůstatku a platebním transakcím za posledních 90 dní, bez zveřejnění citlivých platebních údajů. Výjimka by měla platit pouze v případech, kdy poskytovatelé platebních služeb již použili silné ověření klienta při prvním přístupu, a měla by v obou případech být obnovována tehdy, kdy od posledního silného ověření uběhlo více než 180 dní.

Článek 10a

Nový článek 10a stanoví požadavky týkající se přístupu k informacím o platebním účtu **prostřednictvím poskytovatele služeb informování o účtu**. V takovém případě poskytovatelé platebních služeb **silné ověření klienta použít obecně nemohou**.

EBA vydala sérii otázek a odpovědí v oblasti platebního styku a SCA

Aplikace silného ověření klienta u digitálních peněženek

EBA objasnila použití silného ověření klienta na registraci platební karty do digitální peněženky a na iniciaci platebních transakcí digitalizovanou verzí platební karty. Objasnila rovněž požadavky vztahující se na outsourcing provádění silného ověření klienta poskytovatelům digitálních peněženek.

Nediskriminace přístupu k vyhrazenému rozhraní

Pokud rozhraní ASPSP umožňuje nějakou akci, měla by tato akce být zpřístupněna i PISP a AISP.

Počet silných ověření klienta při využívání služeb AIS a PIS najednou

Silné ověření stačí provést obecně pouze jednou.

Definice elektronické platební transakce na dálku

Elektronickou platební transakcí na dálku je transakce tehdy, pokud je iniciována prostřednictvím internetu, nebo v případě, že je transakce iniciována prostřednictvím zařízení, kdy fyzická přítomnost zařízení není pro iniciování platební transakce důležitá.

Aplikace silného ověření klienta v různých případech

Asistovaný prodej; platby pomocí prodejních automatů; transakce pomocí emailů; a důvěryhodní příjemci

Doba zveřejnění čtvrtletních statistik o dostupnosti vyhrazeného rozhraní

RTS toto nespecifikují, dobu tedy musí určit regulátor.

CESOP: Povinnost hlášení přeshraničních transakcí v EU

Od ledna 2024 zavede EU pro poskytovatele platebních služeb povinnost podávat čtvrtletní zprávy o přeshraničních platbách. Účelem této povinnosti je boj proti podvodům s DPH při e-commerce.

Poskytovatelé platebních služeb musí hlásit a uchovávat transakce svých prodejců, aby zajistili správnou registraci a přiznání DPH v členských státech EU.

Povinnost vést záznamy o přeshraničních platbách a příjemcích bude **uplatňována až po překročení 25 přeshraničních plateb** týkajících se jednoho příjemce za kalendářní čtvrtletí.

Platby podléhající této povinnosti zahrnují různé typy transakcí, včetně plateb kartou, úhrad, inkas, elektronických peněz, elektronických poukázek, plateb z elektronické peněženky a převodů peněz.

Nařízení EU 2023/1113 o informacích doprovázejících převody peněžních prostředků a některých kryptoaktiv

Toto nařízení stanoví pravidla pro **informace o plátcích a příjemcích, které doprovázejí převody peněžních prostředků v jakékoli měně, a pro informace o příkazcích a příjemcích, které doprovázejí převody kryptoaktiv.**

Účelem pravidel je prevence, odhalování a vyšetřování praní špinavých peněz a financování terorismu, pokud je alespoň jeden z poskytovatelů platebních služeb nebo poskytovatelů kryptoaktiv, kteří se podílejí na převodu peněžních prostředků nebo převodu kryptoaktiv, usazen nebo má sídlo v EU.

Nařízení dále stanoví **pravidla pro vnitřní politiky, postupy a kontroly k zajištění implementace restriktivních opatření,** pokud je alespoň jeden z poskytovatelů platebních služeb nebo poskytovatelů služeb kryptoaktiv zapojených do převodu peněžních prostředků nebo převodu kryptoaktiv usazen nebo má sídlo v EU.

Nařízení také novelizuje existující Směrnici EU 2015/849 o předcházení využívání finančního systému k praní špinavých peněz nebo financování terorismu.

Kybernetická bezpečnost

Prezentující

Kristýna Ročeň Dudková
Manager
Financial Services Consulting

Building a better
working world

DORA/NIS 2 - na koho se vztahují?

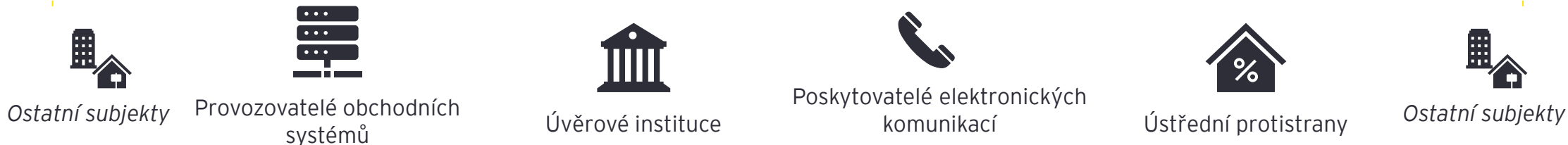

DORA (Nařízení o digitální provozní odolnosti finančního sektoru)

Úvěrové instituce	Platební instituce	Instituce el. peněz	Ústřední protistrany	Poskytovatelé služeb souvisejících s kryptoaktivy	Poskytovatelé služeb skupinového financování	Správci kritických referenčních hodnot
Obchodníci s CP	Investiční společnosti	Obchodní systémy	Ratingové agentury	Poskytovatelé služeb informování o účtu	Poskytovatelé služeb IKT z řad třetích stran	Instituce zaměstnaneckého penz. pojištění
Pojišťovny a zajišťovny	Nadlimitní samosprávné fondy	Registry obch. údajů	Registry sekuritizací	Poskytovatelé služeb hlášení údajů	Zprostředkovatelé pojištění, zajištění, doplň. pojištění	Centrální depozitáři cenných papírů

NIS2 (Směrnice o opatřeních k zajištění vysoké společné úrovně kybernetické bezpečnosti v Unii)

- ▶ V oblasti bankovníctví a infrastruktury finančních trhů NIS2 do své působnosti **zahrnuje jen explicitně vyjmenované subjekty.**

- ▶ Povinnosti stanovené směrnicí se však na jiné subjekty mohou „přenést“ např. v rámci jedné skupiny z ovládajících na ovládané.

DORA/NIS 2 - časová osa a aktuální vývoj

Časová osa

17. leden 2025

DORA bude **použitelná**.

17. říjen 2024

Členské státy mají **21 měsíců k přijetí transpozičních opatření**. Den poté pak započnou NIS 2 uplatňovat.

Aktuální vývoj

Návrh zákona o kybernetické bezpečnosti a šest prováděcích předpisů

- ▶ transpozice NIS 2 do národního právního systému

Návrh zákona o digitálních financích

- ▶ Spolu s návrhem měnícím některé zákony (např. zákon o bankách) se jedná o implementaci DORA v českém právním řádu.

Zveřejnění prvního konzultačního balíčku RTS k DORA

- ▶ RTS on ICT risk management framework a RTS on simplified ICT risk management framework
- ▶ RTS on criteria for the classification of ICT-related incidents
- ▶ ITS to establish the templates for the register of information
- ▶ RTS to specify the policy on ICT services performed by ICT third-party providers

Finální znění zveřejněných RTS se očekává v lednu 2024.

Druhý konzultační balíček bude zveřejněný (pravděpodobně) od konce listopadu 2023 do února 2024.

AML / CFT / sankce

Prezentující

Tomáš Rýdl
Director
Financial Services Consulting

Building a better
working world

AML audit „na vyžádání ČNB“ provedený auditorem

- ▶ § 22 zákona o bankách
- ▶ Jednou ročně musí banka zajistit, aby auditor provedl ověření jejího řídicího a kontrolního systému
- ▶ ČNB může prominout nebo omezit (př. jen na AML)
- ▶ ČNB očekává, že auditor svým šetřením zhodnotí celkové fungování ŘKS v oblasti AML/CFT na všech liniích obrany

Obecné pokyny EBA

- ▶ K onboardingu klientů na dálku
  - ▶ Upravují kroky, které musí instituce podstoupit, pokud nabírají klienta distančně nebo k tomu využívají třetí strany
- ▶ K AML/CFT kontrolorovi (*AML compliance officer*)
  - ▶ Upravují postavení, úkoly a povinnosti kontrolora, jakož i odpovědnost vedoucího orgánu a vedoucího pracovníka odpovědného za tuto oblast v rámci instituce i skupiny
- ▶ K rizikovým faktorům ML/TF (revidované)
  - ▶ Doplnují se dodatečné pokyny k přístupu k posuzování ML/TF rizik v situacích, kdy je protistranou nezisková organizace
- ▶ K řízení ML/TF rizik
  - ▶ Upřesňují požadavky na strategie, postupy a kontroly, které by úvěrové a finanční instituce měly zavést k účinnému řízení ML/TF rizik, aniž by přistoupily k bezdůvodnému de-riskingu
  - ▶ též sdělení ČNB k onboardingu PI, EMI, PPSMR

Dohledový benchmark ČNB č. 2/2023 k provádění kontroly klienta prostřednictvím systému k monitoringu transakcí

- ▶ Benchmark cílí především na následující oblasti:
  - ▶ Předpisová základna - zaměřuje se na nedostatky v oblasti systému vnitřních zásad a rizikově orientovaného přístupu.
  - ▶ Výkon AML monitoringu transakcí a technické předpoklady - zabývá se nastavením monitoringu, a to i v souvislosti s požadavky na informační systémy a technologie.
  - ▶ Procesní postupy - zaměřuje se na postupy vyhodnocování rizika podezřelosti transakcí a navazující procesy.
  - ▶ Nové trendy - reaguje na vývoj v oblasti a využívání nových technologií, jako jsou prvky umělé inteligence a s nimi spojená rizika.

Metodické pokyny FAÚ

- ▶ Aktualizace metodického pokynu k opatření vůči politicky exponovaným osobám (PEPs)
  - ▶ Rozšíření několika definic, větší zaměření na regionální orgány, zahrnutí PO jako potenciálních PEPs, menší změny v seznamu vnitrostátních PEPs
- ▶ Aktualizace metodického pokynu ke kopírování průkazů totožnosti pro účely AML zákona

AML/CFT/sankce

Mezinárodní sankce

- ▶ Oblast s rostoucím významem - Rusko, Bělorusko, Írán...
- ▶ Sankční seznamy - individuální sankce
- ▶ Věcná embarga

Národní legislativa v oblasti sankcí

Zákon č. 69/2006 Sb. o provádění mezinárodních sankcí

- ▶ Zákon upravuje provádění sankcí z rozhodnutí Rady bezpečnosti OSN, evropských sankcí a sankcí plynoucích ze zařazení na vnitrostátní sankční seznam.
- ▶ Významně novelizován v reakci na protiruské sankce

Zákon č. 1/2023 Sb. (sankční zákon)

- ▶ Postup pro podávání návrhů na zařazení subjektů, které by měly podléhat omezujícím opatřením, na sankční seznam EU
- ▶ Pravidla přijímání vnitrostátních omezujících opatření proti dotčeným subjektům za aktivity omezené/zakázané unijními sankcemi
- ▶ Zařazování osob na vnitrostátní sankční seznam
- ▶ Vnitrostátní sankční seznam je dostupný na stránkách Ministerstva zahraničních věcí [zde](#) (aktuálně je na seznam zařazeno 6 fyzických osob a 1 organizace)

Očekávaná legislativa v oblasti AML a oblasti sankcí

EU

- ▶ AMLR, probíhají triology
- ▶ AMLD VI, probíhají triology
- ▶ Nařízení o Orgánu pro AML/CFT (AMLA), probíhají triology

ČR

- ▶ **Novela AML zákona**, v současné době v Poslanecké sněmovně, sněmovní tisk 439
- ▶ **Novela AML zákona, zákona o provádění mezinárodních sankcí a zákona o mezinárodní spolupráci při správě daní**, prošla připomínkovým řízením

Pojišťovnictví

Prezentující

Monika Štásková
Director
Financial Services Consulting

Building a better
working world

Value-for-Money u pojistných produktů s investiční složkou

O co se jedná?

- ▶ Value-for-Money (V4M) je element produktového řízení pojistných produktů s investiční složkou, který je v posledních letech vyzdvihován EIOPA. Jedná se o reakci na obavy, že přílišné zaměření na profitabilitu těchto pojistných produktů může vést k vytváření a prodeji produktů, které jsou méně vhodné k naplnění účelu, nejsou přizpůsobené individuálním požadavkům spotřebitelů a/nebo které mají nízkou či nulovou hodnotu pro spotřebitele.
- ▶ EIOPA zdůrazňuje, že se nejedná o novinku v produktovém řízení, nýbrž pouze o zpřesnění požadavků tak, aby v rámci celé EU byl dodržován jednotný přístup dohledovými orgány.

Na co se dohledové orgány při posuzování zaměří?

Nacenění produktů

V rámci posouzení V4M pojistných produktů s investiční složkou by měli výrobci být schopni prokázat strukturovaný proces nacenění, v rámci něhož jsou např. identifikovány a kvantifikovány řádné náklady a poplatky.

Složitost produktů

Výrobci by měli vždy posoudit složitost svých produktů, kdy nároky na řízení a dohled by měly proporcionálně odpovídat právě složitosti. Toto posouzení by se posléze mělo odrazit ve výběru cílového trhu a distribuční strategie.

Testování

Výrobci by měli své produkty adekvátně testovat, a to před uvedením nového, případně významně pozměněného, produktu na trh, či poté, kdy se charakteristika cílového trhu zásadně změní.

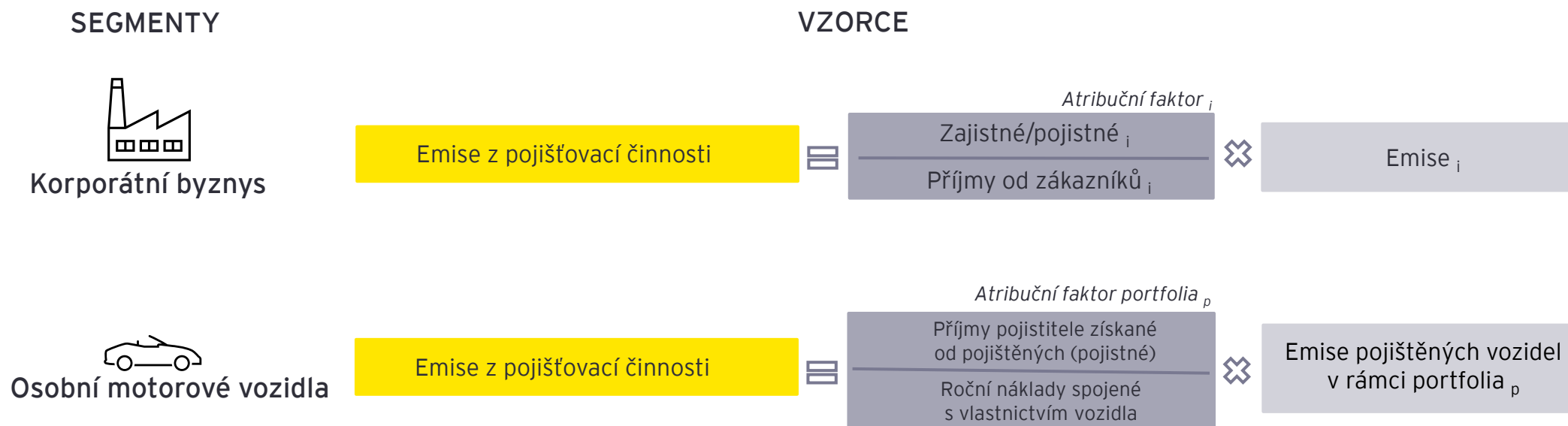
Pravidelná revize

Výrobci by měli své na trh uvedené produkty pravidelně monitorovat, aby byli schopni identifikovat okolnosti, které mají podstatný vliv na produkt.

EIOPA od dohledových orgánů očekává „risk-based“ přístup, kdy produkty s nízkou V4M budou v dohledové činnosti prioritizovány. K dosažení svých cílů vydala EIOPA Rámec pro zajištění lepšího poměru mezi kvalitou a cenou a Metodologii pro posouzení poměru mezi kvalitou a cenou.

PCAF metodika pro emise z pojišťovací činnosti

- ▶ Partnership for Carbon Accounting Financials (PCAF) představilo první **globální standard měření emisí skleníkových plynů (GHG) spojených s pojištěním**, navazuje na standard pro emise spojené s poskytováním úvěrů a investicemi
- ▶ **Emise z pojišťovací činnosti (IAE)** je typ emisí Scope 3 (další nepřímé emise) spojených s pojišťovací činností pojistitele nebo zajistitele, přičemž IAE mohou být významným zdrojem celkových emisí

- ▶ Údaje o příjmech, kromě údajů o emisích, bude třeba získat buď přímo od pojištěného subjektu, nebo prostřednictvím poskytovatelů údajů třetích stran.

EY | Building a better working world

Smyslem EY je přispívat k tomu, aby svět fungoval lépe. Proto pomáháme klientům, našim zaměstnancům i širšímu společenství vytvářet dlouhodobé hodnoty a posilovat důvěru v kapitálové trhy.

Týmy odborníků EY, vybavené nejmodernějšími technologiemi, působí ve více než 150 zemích celého světa – provádějí audity a poskytují klientům širokou poradenskou podporu, která jim umožňuje růst, transformovat se a efektivně fungovat.

Naši auditoři, konzultanti, právní a daňoví poradci i odborníci na strategické a transakční poradenství si kladou ty správné otázky a dokážou najít ty správné odpovědi na složité problémy dnešního světa.

Název EY zahrnuje celosvětovou organizaci a může zahrnovat jednu či více členských firem Ernst & Young Global Limited, z nichž každá je samostatnou právní osobou. Ernst & Young Global Limited je britská společnost s ručením omezeným garancí, která neposkytuje služby klientům. Informace o tom, jak EY shromažďuje a používá osobní údaje, a o právech fyzických osob stanovených právními předpisy o ochraně osobních údajů jsou k dispozici na ey.com/privacy. Členské firmy EY neposkytují právní služby v zemích, kde to zákon neumožňuje. Podrobnější informace o naší organizaci najdete na našich webových stránkách ey.com.

© 2021 Ernst & Young, s.r.o. | Ernst & Young Audit, s.r.o. | E & Y Valuations s.r.o. | EY Law advokátní kancelář, s.r.o. Všechna práva vyhrazena.

Tento materiál má pouze všeobecný informační charakter, na který není možné spoléhat se jako na poskytnutí účetního, daňového ani jiného odborného poradenství. V případě potřeby se prosím obraťte na svého konkrétního poradce.

ey.com